

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ
КАФЕДРА РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА
на тему

«ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РОЗВИТОК І ПРОЄКТИ
В ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ»

Студент 2 курсу магістратури заочної форми
навчання спеціальності 281 «Публічне управління
та адміністрування» освітньо-професійної
програми «Публічне управління та
адміністрування»
Кода Роман Юрійович

Науковий керівник
кандидат економічних наук, доцент, доцент
кафедри регіональної політики
Дехтяренко Юрій Федорович

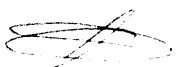
Засвідчую, що в цій кваліфікаційній роботі
немає запозичень із праць інших авторів
без відповідних посилань

Студент
(підпис)

Робота допущена до захисту в екзаменаційній комісії рішенням кафедри
регіональної політики від «01» листопада 2023 р., протокол № 18

Завідувач кафедри регіональної політики, доктор наук з державного управління,
професор

Колтун Вікторія Семенівна

(підпис)

АНОТАЦІЯ

Кода Р.Ю. Інвестиційний розвиток і проекти в територіальній громаді.
– Кваліфікаційна магістерська робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна магістерська робота на здобуття ступеня вищої освіти другого (магістерського) рівня галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування», спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування». – Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київ, 2023.

Зміст роботи: У роботі досліджено теоретичні засади публічного управління в сфері інвестиційного розвитку, організаційно-правові основи інвестиційного розвитку територіальних громад, визначено шляхи вдосконалення інвестиційної діяльності на рівні територіальних громад.

Ключові слова: *інвестиційний розвиток, інвестиції, сталий розвиток, територіальна громада, механізми фінансування, децентралізація.*

ANNOTATION

R.Y. Koda Investment development and projects in the territorial community. – Qualifying scientific work as a manuscript.

Qualifying scientific work for obtaining an educational degree at the second level of higher education (Master's degree), field of study: 28 «Public Management and Administration», specialty: 281 «Public Management and Administration». – Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine, 2023.

Content of the work: *The paper examines the theoretical foundations of public management in the field of investment development, the organizational and legal foundations of investment development of territorial communities, and identifies ways to improve investment activity at the level of territorial communities.*

Keywords: investment development, investments, sustainable development, territorial community, financing mechanisms, decentralization.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ
КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

1. Пріоритетні сфери інвестування в Україні під час російсько-української війни

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ	9
1.1 Поняття інвестиції, інвестиційного потенціалу, інвестиційного розвитку та інвестиційного проекту	9
1.2 Сталий розвиток територіальних громад в умовах децентралізації	18
1.3 Державна політика стосовно інвестиційного розвитку.....	23
Висновки до розділу 1	25
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	26
2.1 Нормативно-правові акти стосовно інвестиційного розвитку в територіальних громадах	26
2.2 Приклади успішного досвіду в інвестиційній сфері розвинутих країн	29
2.3 Виявлення пріоритетних галузей для інвестиційних проектів в територіальних громадах	36
Висновки до розділу 2	38
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	40
3.1 Обґрунтування залучення інвестиційних проектів для розвитку територіальних громад.....	40
3.2 Визначення комплексу заходів що підвищують інвестиційний потенціал територіальних громад	44
3.3 Першочергові кроки інвестиційного розвитку та проектів в територіальних громадах	48
Висновки до розділу 3	51
ВИСНОВКИ	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	57

ВСТУП

Актуальність теми. Слава народу України відома у світі. Її сутність у відчайдушному самозахисті супроти більшого ворога. Разом з тим, українці відомі євроінтеграційним рухом та рішенням про вступ до НАТО, закріпленими у конституції України [1]. Наша держава відома процесом очищення від олігархічного та російського впливу на економіку та соціум [2]. Враховуючи перелічені відомості про Україну слід ствердити наявність великого інвестиційного поля для іноземних інвестицій. Якщо ж уподібнювати загальноукраїнську спроможність до прийняття інвестицій великому полю, то окремим ділянкам на цьому полі подібні спроможності територіальних громад до залучення інвестицій. Після анексії Криму і захоплення окремих районів донецької та луганської областей агресивним сусідом, здатність України по залученню іноземних інвестицій та проектів була деякий час в шоковому стані. Вісім років, починаючи з 2014, країна оговтувалась, та 24 лютого 2022 року повномасштабне вторгнення російської федерації на терени України з півночі, сходу та півдня блокували не тільки розгортання інвестиційних проектів в державі, але й економіку в цілому. Терористичні дії росії вже 20 місяців поспіль руйнують інфраструктуру, виробництва і життя українців. Такі дії агресора не дають залучати інвестиційні проекти, ба більше розвивати інвестиційний клімат суверенної країни. Але при цьому, після закінчення війни з росією, шляхом перемоги над агресором, Україна буде мати велику потребу в іноземних інвестиціях як держава, і зокрема територіальні громади в силу власних спроможностей. Відновлення і оновлення інфраструктурних та виробничих галузей будуть потужним поштовхом для економічного та суспільного розвитку. І такі потреби у відновленні та оновленні неминуче призведуть до кратного збільшення інвестицій та інвестиційних проектів у післявоєнну Україну.

Над питанням інвестиційного розвитку і проектів в територіальних громадах в контексті публічного управління та адміністрування існує маса

напрацювань вітчизняних та закордонних фахівців: Б. Данилишина [3], О. Данілова [4], М. Корецького [3], М. Чумаченка [4], О. Дація [3], Г. Івашина [4], А. Мерзляка [5], В. Марцина [6], А. Музиченко [7], М. Крамера [9], М. Поттера [9], Д. Сакса [8], і т. п.

Війна в Україні, її продовження і війна в Ізраїлі призводять до очікування більшої кількості війн, або третьої світової війни. Такі перспективи не дозволяють розраховувати на інвестиційні проекти та розвиток інвестиційного надходження в Україну з-за кордону. Але інвестиції місцеві в територіальні громади можуть бути звершені навіть у нинішніх умовах. З іншого боку існує жага до миру і закінчення війни. І війни можуть стати каталізатором інвестицій у воєнно-промисловий комплекс України (далі ВПК). До прикладу, вже розпочали будівництво заводу безпілотників турецької компанії «Байкар», котрі себе виключно ефективно зарекомендували у протистоянні з росією [10]. Подібною новиною поділився гендиректор компанії Армін Паппергер (Armin Pappeger) в інтерв'ю телеканалу CNN, який був опублікований 10 липня 2023. Він заявив, що німецький концерн Райнметал (Rheinmetall) відкриє завод по виробництву бронетехніки в Україні на протязі найближчих 12 неділь [11].

Отже, інвестиційний розвиток та проекти територіальних громад являються актуальною темою для сьогодення України. А згодом ця тема буде набирати нагальності з-посеред потреб народу України.

Мета і завдання дослідження. Метою магістерської кваліфікаційної роботи є наукове обґрунтування та розроблення практичних рекомендацій стосовно шляхів удосконалення публічного управління у галузі інвестиційного розвитку та проектів у територіальній громаді.

Досягаючи поставленої мети, у магістерській роботі було визначено наступні **завдання**:

– розкрити теоретичні засади публічного управління у сфері інвестиційної діяльності, в тому числі поняття інвестиції, інвестиційного потенціалу та інвестиційного розвитку, сталого розвитку територіальних

громад в умовах децентралізації, та зазначити державну політику стосовно інвестиційного розвитку;

- проаналізувати організаційно-правові основи публічного управління у сфері залучення інвестицій в територіальні громади;

- виявити приклади успішного досвіду в інвестиційній сфері розвинутих країн та пріоритетних галузей для інвестиційних проектів в територіальних громадах;

- обґрунтувати залучення інвестиційних проектів для розвитку територіальних громад;

- визначити комплекс заходів щодо підвищення інвестиційного потенціалу територіальних громад;

- запропонувати першочергові кроки інвестиційного розвитку територіальних громад.

Об’єкт дослідження – сфера інвестиційного розвитку та проектів.

Предмет дослідження – інвестиційний розвиток і проекти в територіальній громаді.

Методи дослідження. Магістерська робота налічує комплекс спеціальних та загальнонаукових методів дослідження. У процесі виявлення та аналізу досвіду розвинутих країн щодо публічного управління у сфері розвитку інвестиційного клімату ТГ використано методи узагальнення, аналогії та порівняння. До того ж, в роботі біли примінені методи аналізу, групування, синтезу.

Практичне значення отриманих результатів сягає користі для публічних управлінців в плані рекомендацій щодо інвестиційного розвитку в ТГ з метою залучення нових інвестиційних проектів.

Теоретичні домінанти, висновки та рекомендації можуть бути використані у:

- дослідницькій роботі щодо публічного управління в сфері інвестиційного розвитку ТГ;

- підготовці шукачів вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»;
- підвищенні кваліфікації управлінців державної влади та органів місцевого самоврядування;
- правотворчості Кабінету Міністрів України, Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, Міністерства фінансів України щодо підготовки та подання змін або доповнень у чинне законодавство стосовно інвестиційної практики.

Структура та обсяг магістерської роботи. Магістерська кваліфікаційна робота містить вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел (69 найменувань). Повний обсяг роботи становить 63 сторінки. Робота містить 3 таблиці.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

В цьому розділі слід навести визначення основних понять зазначеної теми. Варто зазначити та уточнити теоретико-методологічні засади публічного управління в сфері інвестиційного розвитку, необхідні для ґрунтовного усвідомлення і оперування твердженнями.

1.1 Поняття інвестиції, інвестиційного потенціалу, інвестиційного розвитку та інвестиційного проекту

Певна послідовність в процесі формулювання основних понять теоретичних засад публічного управління в сфері інвестиційного розвитку – існує. Її сенс в поступовому розкритті теми, від терміну «інвестиції» до поняття «інвестиційний розвиток».

Інвестиції. Головним поняттям теми, що досліджується, являється інвестиція. Термін «інвестиція» етимологічно походить від латинського слова *investire* – одягати, оточувати [12, с. 16]. Іноді цей термін пов'язують з латинським словом *invest* - вкладати [27, с. 196]. Сама ідея інвестування з'являється вперше у працях меркантилістів, котрі запевняли, що ключем для подолання економічних проблем являється активізація грошових потоків [13, с. 86]. Суттєвий внесок у розвиток теорії інвестицій додали представники англійської школи економіки.

А. Сміт бачить інвестиції саме заощадженнями, які не витрачаються а залучаються до модернізації та масштабування виробничих спроможностей. Таким чином він прирівнює, якщо не ототожнює, інвестиції до заощаджених прибутків в минулому [14, с. 368].

Наступний представник класичної школи економіки А. Маршалл дещо інакше пояснював природу формування інвестицій. Він звертав увагу не на заощадження від обігового капіталу, але на надлишок доходу, який може

формуватися як від капіталу, заробітної плати чи ренти [15, с. 302, 312]. І це значить, що інвестиційна діяльність можлива представникам різних верств населення.

В свою чергу Дж. М. Кейнс вбачає суть інвестиції в будь-якому прирості вартості капітального майна, не дивлячись на те, з чого він складається, чи то з оборотного, ліквідного або основного капіталу [14, с. 541].

Суть інвестицій за Б. Райзбергом вважається, економічними ресурсами майбутнього, тобто матеріальні і фінансові внески у нерухомість, виробництво або цінні папери, котрі повинні додати надходжень в майбутньому [16, с. 31].

Представники американської економічної думки Дж. Сакс та О. Пивоварський визначають інвестиції, як видатки на придбання будівель, житла та обладнання, що згодом будуть приносити зростаючий рівень виробничої потужності економіки держави [8, с. 291].

Серед українських науковців економічної галузі Гейко Л. М. та Сментина Н. В. інвестиції визначаються як «види майнових і немайнових (інтелектуальних) цінностей, які вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, внаслідок чого створюється прибуток (доход) або досягається соціальний ефект» [17, с. 263].

В термінологічному словнику з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму, фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення та корупції стверджують, що інвестиції це «господарські операції, які передбачають придбання основних засобів, нематеріальних активів, корпоративних прав та/або цінних паперів в обмін на кошти або майно» [20, с. 297].

В економічному словнику Й.С. Завадського, Т.В. Осовської та О.О. Юшкевича написано два варіанти визначення терміну інвестиція: «(1) Довгострокові вкладення капіталу в будь-яке підприємство з метою одержання прибутку. Інвестиції поділяються на державні та приватні, прямі та портфельні; на послуги, житлове будівництво; реальні (прямі), інтелектуальні, фінансові та

інвестиції для заміни зношених основних фондів. (2) Довгострокове вкладення капіталу (коштів) у різні галузі економіки переважно за межами країни, а також майнові й інтелектуальні цінності, які вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, внаслідок чого утворюється прибуток чи досягається соціальний ефект» [21, с. 111].

В Українському законодавстві прописані наступні визначення інвестицій: Закон України «Про інвестиційну діяльність», в Статті 1 написано: «Інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (доход) та/або досягається соціальний та екологічний ефект» [18].

Закон України «Про режим іноземного інвестування», в Статті 1 пункт 2 іноземні інвестиції визначаються, як усі «цінності, що вкладаються іноземними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності відповідно до законодавства України з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту» [19].

Узагальнюючи вище наведені розробки визначення терміну «інвестиція» вченими різних країн, в тому числі і України, слід ствердити, що за інвестицією розуміється вклад цінності в сферу яка принесе прибуток в майбутньому. Звісно, що вклад може вмещувати в собі заощадження або надлишок доходу від капіталу, ренти чи заробітної плати, матеріалізуватися або переводитись у фінансові статки, і вже у вигляді матеріальної або фінансової цінності бути внесеним у придбання будівель, житла або обладнання. Невід'ємною частиною визначення інвестиції є ціль вкладу цінності у конкретний актив. Цебто, вклад цінності залучається лише в ті активи, які пов'язані з об'єктивно очевидним прибутком. Якщо ж, актив не має об'єктивно очевидного прибутку, то вклад цінності у нього не може визначатись інвестицією. Такі дві невід'ємні складові визначення терміну «інвестиція» окреслюють граничні кордони, за якими усвідомлення терміну розмивається. Тому-то, інвестиція – це вклад цінності у актив, котрий повинен принести прибуток у майбутньому. Максимально спрощуючи це визначення, варто виділити два об'ємних за сенсом слова: вклад

і прибуток. В результаті найкоротше визначення виглядатиме так: інвестиція – це вклад у прибуток.

Отже, широко та вузько визначений термін «інвестиція» вище, слід визначити переліком складових практики життя. Інвестиції – це економічні ресурси, які використовуються для придбання: нових машин; будинків; транспортних засобів; побудову дорожньої або іншою інфраструктури; інженерних споруд. Видатки на медицину, освіту, наукові дослідження і розробку нових технологій є нічим іншим, як інвестицією у суспільство, що підвищує «капіталізацію суспільства», тобто підвищує продуктивність населення, а значить і прибутку генерованого соціумом в майбутньому.

Інвестиції можуть бути класифіковані наступним чином (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Класифікація інвестицій за різними ознаками

№	Ознака інвестиції	Підвиди
1	За об'єктами вкладень	Реальні Фінансові
2	За характером участі	Прямі Непрямі
3	За терміном реалізації	Короткострокові Середньострокові Довгострокові Безстрокові
4	За джерелами здійснення	За власний капітал За залучений капітал Змішані
5	За формою власності	Приватні Державні Муніципальні Іноземні Спільні
6	За спрямованістю дій	Нетто-інвестиції Екстенсивні-інвестиції Реінвестиції Брутто-інвестиції
7	За характером формування	Автономні Індуковані
8	За взаємозалежністю	Основні Супутні Спільні
9	За інвестором	Внутрішні Зовнішні

10	За рівнем прибутковості	Низькоприбуткові Безприбуткові Середньоприбуткові Високоприбуткові
11	За сумісністю здійснення	Незалежні Взаємозалежні Взаємовиключні
12	За формою фінансування	Комерційні Благодіні Бюджетні
13	За ступенем ліквідності	Неліквідні Низьколіквідні Середньоліквідні Високоліквідні
14	За метою здійснення	Вимушені Ринкові Антизатратні Доходні
15	За відтворювальною спрямованістю	Валові Реноваційні Чисті Дезінвестиції
16	Залежно від ступеня ризику	Безризикові Низькоризикові (консервативні) Середньоризикові (помірні) Високоризикові (агресивні)
17	Залежно від можливостей реалізації	Активні Пасивні

Джерело: складено по матеріалам [12, с. 24-28].

Оскільки інвестиційна діяльність набирає обертів, і увага науковців та управлінців тільки зростає до цієї тематики, то класифікація інвестицій знаходиться в процесі перегляду та доопрацювання. А від такої підвищеної уваги зростає перелік класифікаційних ознак інвестицій [12, с. 28]. По цій причині навіть такий об'ємний перелік видів інвестицій не може бути вичерпним.

Інвестиційний потенціал. На шляху визначення терміна «інвестиційний розвиток» необхідно приділити увагу поняттю «інвестиційний потенціал». Згідно з визначення академічного словника української мови термін «потенціал» - це «сукупність усіх наявних засобів, можливостей, продуктивних сил і т. ін., що можуть бути використані в якій-небудь галузі, ділянці, сфері» [23, с. 402].

В свою чергу «інвестиційний потенціал» з'ясовується як «фонди, запаси та резерви матеріальних цінностей у вигляді предметів праці та предметів споживання тривалого використання» [22, с. 54].

Автори Кучерук Г. Ю, та Вовк О. М. окреслюють поняття «інвестиційний потенціал» як «організовану сукупність внутрішніх та зовнішніх економічних можливостей та ресурсів, які створюють умови для розвитку та забезпечують реалізацію стратегічних і тактичних цілей в сфері інвестиційної діяльності» [24, с. 11-15].

Отже, поняття «інвестиційний потенціал» відображає конкретну сукупність можливостей і ресурсів, таких як викопні ресурси, природні, інфраструктурні, інтелектуальні, людські, фінансові і т. п., що можуть бути задіяні для надходження прибутку.

Загалом сукупність усіх можливостей та ресурсів ТГ чи держави формують національний економічний потенціал. Аграрно-господарські комплекси, виробничо-промислові комплекси, енергетичні системи, науково-дослідницькі установи і т. п. є складовими економічного потенціалу, який в свою чергу поділяється на активну і пасивну складові [22, с. 54-55]. Активна складова економічного потенціалу задіяна у формуванні та розвитку економіки, а пасивна складова числиться на балансі але в силу тих чи інших причин нічого не додає економіці. Подібно економічному потенціалу інвестиційний потенціал може бути пасивним і активним. Іншими словами задіяний або незадіяний. Коли задіюються зовнішні і внутрішні інвестиції в прибуткові галузі, та й така «інвестиційна прогресія» може ставати циклічною – це задіяний інвестиційний потенціал, коли ж інвестиційний потенціал залишається незадіяним, то його зміст і переваги перебувають лише у гіпотетичній площині.

Згідно з джерелом походження інвестиційний потенціал слід визначати як внутрішній і зовнішній [25, с. 365] (табл. 1.2).

Розподіл інвестиційного потенціалу за джерелами походження

Інвестиційний потенціал	
Внутрішній	Зовнішній
Самостійна здатність забезпечити свої інвестиційні потреби з власних надходжень і заощаджень	Здатність залучити інвестиції від зовнішнього надходження, для прибутку зовнішньому інвестору

Важливим внеском у формулювання сенсу поняття «інвестиційний потенціал» є суб'єктно-об'єктний зміст поняття що розглядається. Суб'єктний інвестиційний потенціал (інвестиційний потенціал суб'єкта) стосується інвестора та його спроможностей до вкладів у перспективні галузі для прибутку. Об'єктний інвестиційний потенціал (інвестиційний потенціал об'єкта) стосується сфери або галузі в котру інвестор може вкладати ресурси, і здатності цієї галузі, в результаті отримання вкладу від інвестора, принести прибуток по вкладам. Якщо з суб'єкта інвестиції виходять, то до об'єкта інвестиції заходять. В зв'язку з таким положенням справ, у інвестиційній діяльності виникає необхідність відповідності між суб'єктним та об'єктним інвестиційними потенціалами. Тому що, в разі невідповідності співпраця буде менш ефективною в тій чи іншій мірі для кожної з сторін. Зважаючи на такий хід думок суб'єктно-об'єктний зміст поняття «інвестиційний потенціал» набирає критично важливого значення.

Підсумовуючи, поняття «інвестиційний потенціал» додає змістовного сенсу на шляху обґрунтування теоретичних засад публічного управління в сфері інвестиційного розвитку. При цьому, процес виявлення значення цього поняття призводить до певних висновків, і пропозицій стосовно подальшого дослідження, що буде сформульоване далі.

Інвестиційний розвиток. Інвестиція є вклад у прибуток, інвестиційний потенціал є здатність надавати або отримувати вклад для прибутку. Зберігаючи

такий вектор думки, важливо дійти відповіді на питання: який зміст поняття «інвестиційний розвиток»?

Серед українських науковців, хто досліджує тематику інвестування, К. І. Оксенюк зазначає: «Інвестиційний розвиток регіону являє собою сукупність об'єктивних економічних, соціальних та природно-географічних властивостей регіону, що мають важливе значення для залучення інвестицій. Оцінка інвестиційного розвитку регіону дає нові можливості територіальної диверсифікації для іноземних інвесторів, підвищує гарантію ефективності інвестицій» [26].

Зв'язок між термінами «інвестиційний розвиток» та «інвестиційна діяльність» не можна назвати «тотожність», але й не «відокремленість». Цебто ефективної інвестиційної діяльності не може бути без інвестиційного розвитку, і в той же час, інвестиційного розвитку не досягнути без інвестиційної діяльності, що зобов'язує розглядати цих два терміни як взаємодоповнюючі і взаємозалежні. Поняття «Інвестиційна діяльність» може бути визначеним в широкому та вузькому значенні [27]. «У широкому значенні інвестиційна діяльність — це діяльність, пов'язана із вкладенням коштів в об'єкти інвестування з метою одержання прибутку. Подібне трактування міститься в Законі «Про інвестиційну діяльність» [18], відповідно до якого під інвестиційною діяльністю розуміється вкладення інвестицій і практичні дії з метою одержання прибутку й (або) досягнення іншого корисного ефекту. У вузькому значенні інвестиційна діяльність, власне інвестування, являє собою процес перетворення інвестиційних ресурсів у вкладення» [27].

Умови, які створює розвиток ринкових відносин, зобов'язують адаптувати, якщо не переглядати, інвестиційну діяльність і її розвиток. Ринкові відносини накладають відбиток на інвестиційний розвиток. Тому Правдюк Н. Л. і Слівінська А. В. виділяють наступні риси інвестиційної діяльності в середовищі ринкових відносин [27]:

– зв'язок інвестицій з одержанням доходу як мотиву інвестиційної діяльності;

- розгляд інвестицій у єдності двох сторін: ресурсів (капітальних цінностей) і вкладень (витрат);
- аналіз інвестицій не в статичі, а в динаміці, що дозволяє об'єднати в рамках категорії «інвестиції» ресурси, вкладення й віддачу вкладених коштів — як мотиву цього об'єднання;
- включення до складу об'єктів інвестування будь-які вкладення, що дають економічний ефект.

Враховуючи усе вище наведене, та узагальнюючи, формується зміст двох взаємозалежних термінів: «інвестиційна діяльність» та «інвестиційний розвиток». Обидва терміни акумулюють процес вкладення ресурсів у галузі що забезпечать прибуток, і до того ж, цей процес включає і пошук галузі з найбільшим прибутком і коротші строки та з мінімальним рівнем ризику.

Отже, інвестиційний розвиток зображає пошук та залучення нових, зовнішніх і внутрішніх, інвесторів у нові галузі або в ті самі галузі але на новому рівні вкладень. Спростуючи, можна ствердити, що рівень новизни в інвестиційній діяльності еквівалентний рівню інвестиційного розвитку. Що приводить до висновку, де розвиток інвестиційної діяльності тотожній новизні.

Інвестиційний проект. Закон України «Про інвестиційну діяльність» визначає наступним чином інвестиційний проект: «це комплекс заходів (організаційно-правових, управлінських, аналітичних, фінансових та інженерно-технічних), визначених на основі національної системи цінностей і завдань інноваційного розвитку національної економіки та спрямованих на розвиток окремих галузей, секторів економіки, виробництв, регіонів, виконання яких здійснюється суб'єктами інвестиційної діяльності з використанням цінностей відповідно до положень цього Закону» [18]. Там же, передбачено склад інвестиційного проекту, який пов'язується з державної підтримкою [там же], що являється базисом для інвестиційної діяльності в ТГ:

- резюме (мета проекту, напрям інвестиційного вкладу);
- загальну характеристику стану проблем, пов'язаних з розвитком об'єктів та суб'єктів інвестиційної діяльності;

- організаційний план, плани маркетингової та виробничої діяльності;
- план реалізації проекту;
- фінансовий план;
- інформацію про ризики проекту;
- прогноз економічного та соціального ефекту від реалізації проекту;
- прогноз надходжень до бюджетів та державних цільових фондів;
- пакет документів з обґрунтуванням оцінки впливу на навколишнє природне середовище.

Інвестиційні проекти може бути реалізований за державної підтримки, тому доречно відмітити визначення терміну «державний інвестиційний проект» в БДК «інвестиційний проект, що реалізується шляхом державного інвестування в об'єкти державної власності з використанням державних капітальних вкладень та/або кредитів (позик), залучених державою або під державні гарантії» [44].

Загалом, інвестиційні проекти, їх масштаби та кількість, свідчать про інвестиційну діяльність, клімат та імідж країни. Реалізація інвестиційних проектів, проведення операцій з корпоративними, майновими та інтелектуальними цінностями – інвестиційна діяльність, котра являється змістоутворюючим елементом інвестиційного розвитку України. Підсумовуючи, обґрунтування інвестиційного розвитку країни, як запоруки квітучого майбутнього України, включає інвестиційні проекти, як конкретні кроки глобального руху вперед, до нових здобутків.

1.2 Сталий розвиток територіальних громад в умовах децентралізації

Сутність сталого розвитку. Походження поняття «сталий розвиток» пов'язується з діяльністю Германа Дейлі, колишнього економіста Світового банку. Реактивацію цього поняття, з акцентованим розголосом, було здійснено експрем'єром Норвегії Брундланд Г. Х., на доповіді Міжнародній комісії з довкілля і розвитку в 1987 році [32, с. 51]. В міжнародному співтоваристві

домінує англomовний термін «sustainable development», який перекладається «сталий розвиток» [32, с. 51]. Цей термін значить «соціально, економічно та екологічно збалансований розвиток, що не руйнує навколишнє природне середовище і забезпечує безперервний прогрес розвитку суспільства» [28].

Варто зазначити трійчасту складову концепції сталого розвитку, де кожна з сфер є невід'ємною: соціум, довкілля та економіка. При тому, що триєдина структура сталого розвитку виглядає простою, як відзначає Герасимчук З. В.: «сталий розвиток – процес надзвичайно складний за своєю природою. Узгодження дій у таких пов'язаних і одночасно різних сферах життєдіяльності населення як суспільство, економіка та екологія – справа надзвичайно важка. Саме на вирішення такого завдання покликане стимулювання регіональної соціо-еколого-економічної (СЕЕ) системи, або регіону на предмет досягнення сталого розвитку» [30]. Зважаючи на складність суті процесу сталого розвитку, необхідно додати безальтернативність йому.

В разі прийняття безальтернативності сталого розвитку і системного рішення завдань щодо його імплементації доцільно гармонізувати інтереси суспільства, бізнесу і влади, тому що, такий підхід дає максимальну варіацію механізмів для вирішення складнощів. Хвесик М. слушно відмічає: «Щоб такий підхід мав об'єктивне підґрунтя для реалізації, слід використовувати сучасні форми організації, до яких і належить корпоративний тип господарювання в його різноманітних проявах» [29].

Досвід України у сталому розвитку включає Указ президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна - 2020» (далі Стратегія) від 12 січня 2015 року [42]. Стратегія визначала «мету, вектори руху, дорожню карту, першочергові пріоритети та індикатори належних оборонних, соціально-економічних, організаційних, політико-правових умов становлення та розвитку України» [42]. Дорожня карта цієї Стратегії налічувала 62 реформ і програм розвитку, а впровадження Стратегії передбачало «досягнення 25 ключових показників, що оцінюють хід виконання реформ та програм» [42]. Та ця Стратегія була лише першим етапом з трьох запланованих на підставі 17

ухвалених цілей на Саміті ООН на період до 2030 року [43]. Якщо першим етапом був термін часу 2017-2020, то другим був 2021- 2025, а третім запланований 2026-2030 [43]. Розробка Стратегія не мала необхідного продовження. Очевидно, що військова агресія росії внесла корективи у плани розробки Стратегії та стосовно впровадження сталого розвитку.

Узагальнюючи, доцільно ствердити, що дефініція сталого розвитку розроблена з ціллю акумуляції найкращих рішень для сьогодення і майбуття, та при цьому залишається певний період часу проектом моделі розвитку, а не процесом, по причині панування альтернативної моделі розвитку, котра використовує природу лише в якості джерела сировини. В такому випадку влучно запевнив Руденко Л. Г.: «парадигма сталого розвитку передбачає забезпечення збалансованості економічного, соціального і екологічного розвитку, але для її успішної реалізації потрібно досягти розуміння всіма верствами населення небезпечності забруднення (в широкому сенсі) природного середовища та його наслідків для життя людини і всіх живих організмів» [31, с. 62].

Реформа децентралізації. Термін «децентралізація» або «децентралізація управління» (англ. decentralization of management) відомий значенням «система управління, за якої частина функцій центральної влади переходить до місцевих органів самоуправління; скасування або послаблення централізації». [33, с. 290]. Більш спрощене визначення «передача права, функцій і відповідальності з верхніх рівнів управління на нижчі» [21, с. 68].

Короткий словник політологічних термінів дає наступне визначення: «децентралізація - (від лат. de... - префікс, що означає заперечення, і centralis - серединний) - управлінська політична система, покликана здійснювати владно значущі практичні рішення, що географічно чи організаційно перебувають поза межами безпосереднього впливу центральної влади; політичний процес, що передбачає делегування центральним урядом певних повноважень на місцевий рівень з метою оптимізації практичного вирішення питань

загальнонаціональної ваги, а також втілення в життя специфічних регіонально-локальних програм» [34].

Американський політолог О. Джонс, уподібнював перехід до децентралізації «глобальному зсуву влади», що звільняє індивіда від державної опіки та дає можливість будувати демократію знизу догори» [35].

Перша згадка про децентралізацію в Україні знаходиться в Конституції Української Народної Республіки від 29 квітня 1918 року «не порушуючи єдиної своєї влади, УНР надає своїм землям, волостям і громадам права широкого самоврядування, додержуючи принципу децентралізації.» [36].

Процес децентралізації в Україні розпочато в 2014 році з впровадженням «Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні (01.04.2014), законів України «Про співробітництво територіальних громад» (17.06.2014), «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (05.02.2015) та змін до Бюджетного і Податкового кодексів – щодо фінансової децентралізації» [37].

Відповідно до положень Європейської хартії місцевого самоврядування, запущений процес дає змогу формувати ефективний інститут місцевого самоврядування на рівні територіальної громади для підтримки повноцінного життєвого середовища громадян, розвитку народовладдя, надання високоякісних та доступних адміністративних послуг, гармонізацію інтересів територіальних громад та держави. Реформа децентралізації, як процес передачі влади являється одним із пріоритетних напрямів адміністративних трансформацій в Україні. Він передбачає збільшення функціональної активності регіональних органів державної влади та місцевого самоврядування відносно економічних і структурних перетворень. Процес децентралізації прискорює зміну економіки території, в деякій мірі формує її самодостатність і економічну суб'єктність.

Отже, децентралізація дозволяє місцевим громадам втілювати економічні, управлінські та інвестиційні реформи. Ба більше, підвищується ефективність

контролю імплементації перебудов, з відчутним підвищенням рівня життя і майнової забезпеченості.

Таблиця 1.3

Типи децентралізації та її характеристика

Типи децентралізації	№	Характеристики децентралізації
Адміністративна	-1-	Підзвітність місцевої центральній владі
Політична	-2-	Відносна незалежність місцевої влади
Бюджетна	-3-	Ресурсна забезпеченість місцевої влади
Ринкова	-4-	Делегування функцій приватному сектору

Сполучення сталого розвитку і реформи децентралізації. Обрання єдиної моделі розвитку територіальної громади зокрема та держави в цілому, не виключає сумісництва сталого розвитку водночас із децентралізаційними ініціативами. Звісно збільшення суб'єктності місцевого самоврядування може не включати модель сталого розвитку у порядок денний, чого гірше, може пропагувати і відстоювати розбудову господарювання зі збільшенням рівня шкоди довкіллю та соціуму паразитуючи на видобутку надр і використанні застарілих технологій минулого тисячоріччя. Забруднення навколишнього середовища містян, в тому числі управлінської ланки, являється наступною спроможністю свідомості після суми скалькульованої фінансової вигоди, до якої когнітивна функція мозку не доходить, так як сума блокує когнітивну функцію. В такому разі, реформа децентралізації має бути втіленою тими, хто свідомий безальтернативності сталого розвитку, і відповідальності за делеговані функції від центральної влади до місцевого самоврядування.

Отже, усвідомлення перспективності від сполучення сталого розвитку і повноваженнями управлінців місцевого рівня, що виражаються одним словом «децентралізація», продемонструє не тільки обізнаність у критичних важливостях сфери керівних дій місцевої влади, але й непідробну турботу про теперішніх і майбутніх співмешканців. Суміщення реформи децентралізації і моделі сталого розвитку необхідні для територіальних громад як кисень (O₂) легеням під час пандемії коронавіруса. Україні у повоєнний період відновлення і історичного шансу перезапуску економіки, повинно орієнтуватись на саме ці

дві сполуки: децентралізація та сталий розвиток, як на два атоми однієї молекули, що дає дихання життя.

1.3 Державна політика стосовно інвестиційного розвитку

Політика держави, стосовно інвестиційного розвитку, ґрунтується на законі України «про інвестиційну діяльність» і супутніх нормативно-правових актах [18]. Помітне зниження інвестицій в економіку країни починаючи з 2014 року, має об'єктивні причини що не залежали від політики держави стосовно інвестиційної діяльності: гібридна війна росії супроти України; анексія та окупація певних територій і промислових об'єктів; внутрішня та трансдержавна міграція українців тощо [38]. Та не варто обмежуватись тільки цією причиною, так як державна бюрократична інерційність та неповоротність можуть завдавати шкоди нездатністю швидко адаптуватись в нових реаліях, незабезпечуючи вітчизняну економіку необхідними вкладеннями, від чого страждає економічний і технологічний розвиток України.

Попри явні прогалини у державній політиці в інвестиційній діяльності, що втамовує інвестиційний розвиток країни, доцільно нагадати ряд позитивних кроків, що були зроблені в цій тематиці. По-перше, в Україні розроблене правове підґрунтя для розвитку інвестиційної діяльності державного і приватного секторів. Законодавчо визначені державно-приватне партнерство, їх економічні і управлінські засади, та гарантії для інвесторів. До того ж, був прийнятий Закон України № 1390-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скасування обов'язковості державної реєстрації іноземних інвестицій». По-друге, захищеність іноземних інвестицій від націоналізації в Україні. По-третє, Верховна Рада України ратифікувала міжнародні угоди з більш як сімдесятьма державами світу про захист та сприяння інвестицій.

Хоча є законодавчі визначення, базові показники демократичності держави викликають занепокоєння: верховенство права, свобода слова тощо.

Такі занепокоєння являються причиною остороги від ймовірних інвесторів, як зовнішніх так і внутрішніх, бо якщо базові показники демократичності під тиском або нівелюванням, то ризик інвестиційної діяльності недопустимо високий. Інвестиційний ризик і інвестиційна діяльність протилежно взаємозалежні. Відтак наступним внеском держави в розвиток інвестиційної діяльності в країні, після створення і ратифікації необхідної законодавчої бази, є суворе додержання усіх представників влади базовим принципом демократичної спільноти, що зменшить інвестиційний ризик і сприятиме належному інвестиційному клімату для його розвитку.

До того ж, необхідною умовою стабільного розвитку економіки в територіальних громадах та в державі являється істотна інвестиційна активність, досягнення якої реалізується «не тільки шляхом збільшення реалізованих інвестиційних ресурсів, але й за рахунок їх ефективного використання у пріоритетних секторах економіки» [39].

Зважаючи, на послабленість економіки країни що захищається від збройної агресії росії, першочерговою складовою державної політики стосовно інвестиційного розвитку має бути закладення пропрацьованного інвестиційного фундаменту для орієнтації воєнно-повоєнного вектору сталого розвитку національної економіки. Це значить, що відтепер варто: по-перше, стимулювати надходження прямих іноземних інвестицій в економіку України, і таке рішення має бути ключовим елементом державної політики та включати удосконалення нормативно-правової бази інвестиційної діяльності, з досягненням прозорості процесу приватизації; по-друге, стимулювати залучення інвестицій в інтелектуальний капітал; розвиток корпоративного управління; по-третє, створювати і підтримувати позитивний імідж України для іноземних інвесторів [40, с. 1083].

Отже, про-активна політика держави у розробці належних правових норм та створенні можливостей, котрі сприяють інвестиційній діяльності в синхронному розвитку демократії з-посеред управлінського кластеру суспільства, щоб стимулювати всебічну активізацію інвестиційної та

інноваційної діяльності – є невід’ємною необхідністю [41, с. 44]. При цьому, державна політика має ґрунтуватися на прозорості і захищеності середньострокових і довгострокових інвестицій.

Висновки до розділу 1

В розділі присвяченому теоретичним засадам публічного управління в сфері інвестиційного розвитку, було визначено сенс основних понять теми, що досліджується, сенс сталого розвитку територіальних громад в умовах децентралізації та оглянуто державну політику стосовно інвестиційного розвитку. В результаті мають місце наступні висновки:

Україна має гарні напрацювання в сфері публічно-управлінських засад для інвестиційного розвитку. Були залучені численні інвестиції і розвиток інвестиційної діяльності набував сили. При цьому, країна має гарний інвестиційний потенціал, численну кількість інвестиційних проектів, що очікують на інвестора. Для справдження цих проектів, ще з перших років незалежності були прийняті необхідні нормативно-правові акти та стратегічні реформи, такі як децентралізація. Орієнтація держави на сталий розвиток в умовах децентралізаційної реформи являється відчутним кроком до впровадження теоретичних засад публічного управління у практичні процеси в сфері інвестиційного розвитку.

Згідно з метою наголосу на вдосконалення, слід окреслити необхідність доопрацювань державної політики в сфері інвестиційної діяльності, щоб інвестиційна політика набула прозорості і розвитко-орієнтованості. Держава має реалізувати максимально можливу захищеність середньо- і довгострокових інвестиційних проектів, які є найбільшими вкладками у економічний розвиток.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

2.1 Нормативно-правові акти стосовно інвестиційного розвитку в територіальних громадах

Інвестиційний розвиток в територіальних громадах будується на законах, стратегіях, програмах та концепціях держави. Стосовно інвестиційної діяльності, що більш широко розкриває формування вкладень у розвиток ТГ, був прийнятий Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18 вересня 1991 року [18]. Зазначений Закон не тільки дає визначення необхідної термінологічної бази, а й регулює здійснення інвестиційної діяльності в країні, як з боку суб'єктів інвестування, об'єктів інвестування так і держави. Його здатність урегулювати пільгові умови для суб'єктів інвестування, а також амортизаційні, податкові, кредитні, цінові акти інвестиційної діяльності, виокремлює його, як основний закон цієї тематики.

Можливість залучення іноземних інвестицій публічними управліннями визначається Законом України «Про режим іноземного інвестування» від 19 березня 1996 року [45]. Окрім визначення основних термінів на кшталт: іноземний інвестор та іноземні інвестиції, зазначаються види іноземних інвестицій, форми їх здійснення, об'єкти та оцінка цієї справи. Він врегулює державні гарантії захисту іноземних інвестицій, контроль за їх здійсненням, різні договори про виробничу співпрацю та залучення таких вкладень у спеціальні економічні зони.

Значущим для врегулювання активностей ТГ являється Закон України «Про місцеве самоврядування» від 21 травня 1997 року [46]. Вказаний Закон виявляє повноваження сільських, селищних та міських рад в різних сферах. У виключній компетенції котрих є «прийняття рішень про укладення спеціальних інвестиційних договорів відповідно до Закону України «Про державну

підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями» [46, ст. 26, п. 28]. Врегулюється також повноваження виконавчих органів сільських, селищних, міських рад в галузі бюджету, фінансів і цін - сприяти здійсненню інвестиційної діяльності на відповідній території. А у галузі зовнішньоекономічної діяльності повноваження сприяти створенню «на основі законодавства спільних з іноземними партнерами підприємств виробничої і соціальної інфраструктури та інших об'єктів; залучення іноземних інвестицій для створення робочих місць» [46, ст. 35, п. а) 3)].

Державну підтримку інвестиційної діяльності вказує Закон України «Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків» [47]. В ньому висвітлюються форми державного регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків і діяльність на таких ринках, встановлюються органи, що здійснюють державне регулювання ринку цінних паперів. Ним Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку наділена повноваженнями встановлювати «порядок здійснення професійної діяльності на ринках капіталу та організованих товарних ринках, у тому числі іноземними юридичними особами та підприємствами з іноземними інвестиціями» [47, ст. 7, п. 21], а також видавати дозволи, і визначати стандарти і правила діяльності, реєструвати випуск та інформацію про випуск інвестиційних сертифікатів інвестиційних фондів та інвестиційних компаній [47, ст. 7, п. 22].

Регуляція для іноземних діячів сфери інвестиційної діяльності на конкретних територіях Законом України «Про зовнішньоекономічну діяльність» прописано, що на території України запроваджуються наступні правові режими для іноземних суб'єктів господарської діяльності [48, ст. 7]:

- національний режим, коли однаковий рівень прав та обов'язків закріплено як за іноземними, так і українськими суб'єктами господарювання, в тому числі пов'язаний з їхніми інвестиціями в ТГ України;
- режим найбільшого сприяння, коли іноземні суб'єкти господарської діяльності мають обсяг прав, преференцій та пільг щодо мит, податків та

зборів, якими користується та/або буде користуватися іноземний суб'єкт господарської діяльності будь-якої іншої держави;

- спеціальний режим, який застосовується до територій спеціальних економічних зон, а також до територій митних союзів, до котрих входить Україна.

До вище названих Законів, слід додати Закон України «Про державно-приватне партнерство» [50], та Закон України «Про концесії» [51], які врегулювали в деякій мірі інвестиційну співпрацю державно-приватного партнерства і взаємодію з іноземними інвесторами по концесійному договору.

Окрім Законів України на рівні Міністерства економіки України був виданий Наказ «Про затвердження плану заходів щодо виконання Програми «Інвестиційний імідж України» від 10.02.2006 року [49]. С тих пір, чимала частина цієї програми так і не була втілена, що в свою чергу шкодить інвестиційному іміджу України. В разі формування негативного інвестиційного іміджу, годі й сподіватись на позитивний інвестиційний розвиток, як у країні так і у ТГ, це значить що така взаємозалежність зобов'язує до кропіткої праці у формуванні бездоганного інвестиційного іміджу країни.

До таких нормативно-правових актів можна долучити Стратегію сталого розвитку «Україна - 2020» [42], яка являється першим етапом з трьох запланованих до 2030 року [43]. Але навіть на першому етапі ця Стратегія була зупинена – розробка і імплементація залишились поза увагою управлінців найвищої ланки.

Узагальнення дослідженого призводить до декількох висновків. По-перше, тема інвестиційного розвитку та діяльності, в Україні загалом і в ТГ зокрема, неодноразово висвітлюється у статтях, докладах та нормативно-правових актах. Починаючи з року проголошення незалежності України, було написано та прийнято велику кількість законів, наказів, стратегій тощо. З огляду на що, слід відмітити несистематизованість і складність нормативно-правової бази в галузі інвестиційної діяльності, що негативно впливає на її розвиток. Як зауважив Томич П. М.: «Недосконалість правового середовища

визначається недоліками законодавчої бази залучення іноземних інвестицій. Чинне законодавство є непостійним та суперечливим» [52]. На таку оцінку правової основи, необхідно запропонувати дієвий план вдосконалення, щоб національне законодавство було сприятливим для залучення нових вкладів. По-друге, мінливість в законодавчій сфері згаданої галузі діяльності, коли кожен закон доотримує уточнення або зміни, чого гірше відміну, призводить до надмірної обережності кожного інвестора, і остраху перед новими інвестиціями, які і є інвестиційним розвитком. Формування іміджу України з великим процентом ризику призводить до регресивності сфери інвестиційної діяльності серед інвесторів фактичних та потенційних. Відповідно чому, є актуальною потреба у систематизації, спрощенні комунікації та збільшенні захищеності інвестування з боку держави.

2.2 Приклади успішного досвіду в інвестиційній сфері розвинутих країн

Інвестиційна сфера розвинених країн є рушійною силою розвитку економіки та досягнення соціального ефекту. В таких країнах держава виконує функцію модератора, котрий стимулює розвиток інвестиційної активності, створюючи нормативно-правові, управлінські, фінансові, економічні умови. Варто розглянути приклади успішного досвіду розвинутих країн у сфері інвестиційної діяльності, переслідуючи намір сформувати перелік рішень для інвестиційного розвитку України загалом, та ТГ зокрема.

Порівнюючи досвід стимулювання інвестиційної діяльності серед передових економік світу, можна відмітити чотири важливих напрямки: податкове стимулювання; амортизаційне стимулювання; державна підтримка та захист інвестицій; сприяння залученню інновацій [53].

США. Сполучені Штати Америки являються країною з високим рівнем економічного прогресу, по причині вивіреної нормативно-правової бази, та її імплементації. За умов стабільності законодавчої системи і управлінської

точності організаційних заходів США сформували позитивний та привабливий інвестиційний імідж. До того ж, чіткість державної інвестиційної політики та простота її впровадження створили сприятливий клімат для інвестиційної діяльності. Обсяги залучення іноземного капіталу у власну економіку ставлять США на перше місце, серед розвинених країн світу. Таке досягнення пов'язане з управлінськими рішеннями уряду США, який: «добре усвідомлюючи важливість іноземних інвестицій для окремих штатів своєї країни в цілях розвитку економіки всього господарства, поклав на регіональні органи влади не менше обов'язків в частині стимулювання надходження інвестицій в країну, ніж на державну владу в цілому» [54].

Під час Україно-російської війни США являється основним партнером України, який забезпечує армію України необхідним озброєнням. В демократичній боротьбі, за ініціативу поєднати допомогу Україні з виділенням допомоги Ізраїлю, державний секретар Ентоні Блінкен та міністр оборони Ллойд Остін, переконуючи американський Сенат, вдалися до вагомих аргументів. Одним з таких аргументів, який промовив Ллойд Остін, це внутрішньо-інвестиційний аргумент: «Ця додаткова допомога, не лише допомагає вирішити нагальні проблеми – це інвестиції в нашу оборонно-промислову базу. Коли ми надсилаємо нашим друзям боєприпаси з наших запасів, гроші на поповнення цих запасів посилюють нашу військову готовність і ми інвестуємо в американську промисловість і американських працівників. Це також стосується фінансування Ізраїлю чи України для закупівлі нового обладнання, яке вже знято з конвеєра. Близько 50 мільярдів доларів, з цього додаткового запиту, пройдуть через нашу обороно-промислову базу, створюючи американські робочі місця в більш ніж тридцяти штатах. Ці інвестиції покращать нам виробничі потужності в майбутньому і допоможуть забезпечити нашу готовність долати безпекові виклики в усьому світі» [55]. Такий підхід у час військових конфліктів на планеті, є методом стимуляції власної економіки шляхом інвестування у власні регіони. Для України такий

приклад США демонструє успішний досвід стимуляції інвестиційної активності в любых умовах.

Конструктивний ефект для виробничої, торгової та безпекової галузей надає вкладений раніше та наново капітал у власну економіку США. Гоцуляк Л.В. відзначає таку інвестиційну політику: «Штатам і місцевим органам влади надана виняткова самостійність не тільки за економічний розвиток «своєї» території, а й у підтримці власного бізнесу, а також експорту товарів і послуг; залучення іноземного підприємницького капіталу і відповідно контролю за іноземним інвестором; заохочення зростання власного господарства і проведення стимулюючих акцій в області фіскальної політики та ін.» [54]. Ці управлінські рішення дають міцний поштовх для розвитку інвестиційної діяльності в окремих громадах та в загальною у всій країні.

З огляду на такий стан справ, доцільно відмітити характерні якості інвестиційної політики США, котрі так вдало стимулюють розвиток інвестування:

- регіональна та державна політики збільшують рівень інвестицій в економіку країни;
- імпорт та експорт зберігаються в таких пропорціях, щоб залучати нові інвестиції і не руйнувати експортний потенціал;
- адміністрування іноземних інвестицій, запобігаючи правопорушенням та незаконним фінансовим оборудкам;
- прозорість активності серед учасників інвестування;
- структурованість та однозначність інвестиційного та податкового організаційно правових актів.

Узагальнюючи політику США в галузі інвестиційної діяльності, слід відмітити орієнтацію держави на невторчання, а створення і чатування «червоних ліній» неприпустимості, сформував наступний перелік здобутків: підтримка інновацій, сто відсотковий інвестиційний податковий кредит в енергетичній галузі, податкові знижки на приріст інвестицій, чітка система захисту прав інвесторів. Така політика породжує вільну і творчу діяльність з

високим рівнем інноваційної складової у зростаючому потенціалі місцевого і федерального учасників економічної активності. Гармонічна стратегія американських управлінців забезпечила взірцевий рівень успіху в розвитку інвестиційної діяльності окремих регіонів та країни в цілому.

Великобританія. Інвестиційна політика, яка приваблює інвесторів, демонструється однією з найрозвинутіших країн світу – Великобританією. В ній відсутні законодавчі заборони на інвестування у нерухомість іноземним інвесторам, але наявні, передова інфраструктура, стабільність та об'єм капіталу залученого на ринок Великобританії. З метою сприяння інвестиційній активності створюються вільні і підприємницькі зони, пільгові умови отримання віз і посвідки на проживання для іноземних інвесторів, диверсифікація регіональної структури залучення іноземних інвестицій. Інтенсивний податковий кредит, прискорені норми амортизації [53].

Широкого застосування на теренах Великобританії зазнало стимулювання інвестицій у науково-дослідні, дослідно-конструкторські роботи (далі НДДКР) шляхом зменшення оподатковуваних доходів підприємств на вартість зазначених інвестицій [53]. Такі вклади в інтелектуальний потенціал країни призводять до десятиліть в очікуванні на прибуток від нього, але й покривають десятиліття новими надходженнями. Відповідно, такий досвід, що призводить до розвитку, може бути зразком для стимулювання успішної інвестиційної активності в Україні.

Німеччина. Країна яка знаходиться у центрі Європи і має незаперечний успіх у розвитку економіки, шляхом залучення нових інвестицій Німеччина. Оговтавшись від поразки у середині минулого сторіччя, Німеччина стала передовою державою Європейського союзу, саме через постійну увагу органів державної влади до інвестиційного клімату країни. Як і кожна з розвинених країн, вона має позитивні якості країні в питанні інвестування, так і негативні:

Позитивні якості:

- великий ринок;
- висококваліфіковані робітники;

- розвинута промисловість та інфраструктура;
- центральне положення в Європі;

Негативні якості:

- забюрократизованість економіки;
- дорога робоча сила;
- зарегульованість ринку;
- насторожене ставлення до іноземних інвесторів [56].

Відбудова та розбудова економічної діяльності в Німеччині є прикладом ефективного «впровадження досягнень науково-технічного прогресу, висока якість «людського капіталу» у поєднанні з розумною внутрішньою політикою» [56], які призвели країну до суттєвого успіху. До того ж, зниження податкового навантаження при здійсненні інвестиції, та підтримка інновацій стимулюють прогрес інвестиційної галузі. Варто відзначити, що «пріоритетними німецькими галузями для іноземних вкладень є промисловість, зокрема хімічна та автомобілебудування, а також кредитно-фінансовий сектор» [56]. Така постановка пріоритетів поставила Німеччину на місце успішної країни, досвід якої слід розглядати для формування візії та політики в інвестиційній сфері України та її регіонів.

Японія. Наступна країна, що демонструє сталий розвиток та дієву інвестиційну політику – є Японія. Особливість державної політики стосовно інвестування пов'язана з «Концепцією «промислової політики», яка отримала назву «санге сейсаку». Саме завдяки цій Концепції, країні вдалося вибудувати ефективну економічну систему. Переваг у цій концепції більше, ніж недоліків. Наприклад, Японія здійснила структурну перебудову економіки, акцентувавши увагу на промислових галузях, при цьому не порушивши національних традицій. Усе це сприяло становленню національної економіки як динамічної та такої, що спроможна легко адаптуватися до швидкозмінних умов» [57, с. 36]. Уряд Японії надавав цілий спектр пільг для найпріоритетніших галузей розвитку. Пріоритетність галузі оцінювалася за такими критеріями:

- перспективи нарощування експорту;

- посилення конкурентоспроможності галузі на зовнішніх ринках;
- зростання попиту на продукцію на національному ринку;
- зниження дефіциту торгового балансу держави;
- можливість отримання додаткових ефектів чи переваг для економіки держави [57, с. 37].

Отже, політика залучення іноземних інвестицій, котра забезпечила доступ до сучасних світових технологій, була прикладом ефективного використання капіталу іноземних інвесторів. Сама держава бере на себе функцію модератора або координатора, який своєчасно визначає об'єкт для швидкого вкладу капіталу для швидкого розвитку галузі. При цьому зберігається сильна позиція приватного сектору, які своєчасно підсилюються державним залученням ефективних вкладень на пільгових умовах. В такому разі, взаємодія державного апарату і приватного сектору являється партнерським актом співпраці за-для максимального ефекту від інвестиційної активності .

Польща. Польща - країна, яка межує з Україною територіально та ментально, сягнула суттєвих вершин у інвестиційному розвитку. Залучення іноземного капіталу, починаючи з 1990 року, дійшло до відмітки 120 млрд. США прямих іноземних інвестицій (далі – ПІІ) [58]. Досягнення державних управлінців полягає у поступовому покращенню інвестиційного клімату, шляхом скорочення податкового навантаження, потім спрощення та структуризації законодавства в галузі валютного регулювання, та удосконалення закону про банкрутство, і спрощення регулювання в ряді секторів економіки. В результаті таких рішень, Польща стала одним з лідерів Європи у сфері залучення ПІІ [58]. Доцільно перелічити пільги, котрі Польща надає для іноземних інвесторів:

- звільнення від сплати податку на прибуток та на власність у спеціальних економічних зонах (СЕЗ);
- інвестиційні гранти, що покривають до 50 % інвестиційних витрат (70 % для малих і середніх підприємств);

- гранти на залучення робочої сили (до EUR 5000 на одного зайнятого робітника);

- гранти на НДДКР;
- гранти на інші види діяльності, такі як захист навколишнього середовища, логістика, навчання, створення джерел відновлюваної енергії;
- продаж об'єктів і землі під інвестиції з чистого аркуша за привабливими цінами;
- часткове спрощення та реструктуризація комерційних боргів перед державними банками, що виникли в результаті придбання технологій;
- різноманітні пільги, пов'язані з придбанням та створенням нових технологій [58].

Перелічені пільги, субсидії, гранти та створення спеціальних економічних зон стимулюють розвиток інвестиційної діяльності у Польщі і приводить країну до успіху державної інвестиційної політики і високих позицій по залученню ПІІ серед Європейських країн. Україні необхідно уважно вивчити досвід Польщі, щоб скористатись перевагами актуальними для власного розвитку інвестиційних процесів.

Таким чином, слід зробити певні висновки. В прагненні побудувати самодостатню, витривку вітчизняну економіку в сучасному світі, кожен акт державної регуляції повинен стимулювати інвестиційні процеси. Досвід розвинених країн світу, що були розглянуті, виокремлює певні напрямки управлінських дій в сфері інвестиційної діяльності, які слід відмітити в якості першочергових для України. Стосовно цього Малахова Ю. А., Хобта М. О. та Гончар Т. М. вдало перераховують пріоритетні напрямки регулювання інвестиційної діяльності:

1. Формування єдиної довгострокової стратегії, що спрямована на забезпечення сталого соціально-економічного розвитку країни.
2. Створення сприятливого інвестиційного клімату для залучення іноземних інвестицій, сприяння зростанню частки іноземних інвестицій у виробництво експортних товарів.
3. Розвиток інфраструктури з використанням інноваційних проектів, реконструкція і створення нових екологічно чистих виробництв.

4. Залучення інвестицій в провідні галузі, для розширення конкурентного середовища, розвитку приватизації та підприємництва.

5. Інвестування та державна підтримка виробництв, які потребують оновлення основного капіталу і мають значний інноваційний потенціал, за допомогою якого можна здійснювати нарощування обсягів виробництва.

6. Створення рівних умов для всіх інвесторів забезпечити захист прав власності та інвесторів.

7. Стимулювання інвестиційної діяльності через податкові і неподаткові пільги, амортизаційну політику, надання пільгових інвестиційних кредитів.

8. Удосконалення державної інноваційної політики, яка має бути направлена на формування нормативно-правової бази, що забезпечить перехід на інноваційний шлях розвитку; фінансове забезпечення інноваційних програм і проектів, спрямованих на вирішення найважливіших соціально-економічних завдань, формування інноваційної інфраструктури та підготовка кадрів для інноваційної сфери.

9. Впровадження програм підтримки вкладення резидентами інвестицій за кордон, сприяння міжнародному інвестуванню.

10. Удосконалення регіональних схем стимулювання інвестиційної діяльності [53].

2.3 Виявлення пріоритетних галузей для інвестиційних проектів в територіальних громадах

Наприкінці 2021 року відбулась зустріч між представниками Міністерства економіки України та Регіональним директором Світового банку Арупом Бенерджі. На перемовинах порушувалось питання підготовки Стратегії партнерства України та Світового банку на термін з 2022 по 2026 роки. Українською стороною було відзначено пріоритетні галузі для інвестиційних проектів в країні: «Найбільш привабливими галузями для інвестицій в Україну є машинобудування, енергетика, інформаційні технології, сільське

господарство, будівництво, - зазначила Перша віце-прем'єр-міністр – Міністр економіки України Юлія Свириденко. – Тож, сподіваюся, ці пріоритети знайдуть своє відображення в Стратегії партнерства з Україною на 2022-2026 роки» [59]. Відповідно такої візії, виявлення пріоритетної галузі для кожної з ТГ України ґрунтується на інфраструктурі та інтелектуальному капіталі ТГ, що історично пов'язаний з галуззю (або галузями), котрі були зазначені Міністерством економіки України.

В результаті заподіяної шкоди від російського повномасштабного вторгнення на терена України, збитки сягають сотні мільярдів доларів США. Найбільш постраждалою являються житлово-комунальний фонд, інфраструктура та об'єкти енергетичної системи. Навіть не дочекавшись перемоги України у війні і настання миру, залучаються іноземні і приватні ресурси для відновлення та розвитку пошкодженого на місцевому та загальнодержавному рівні. Згідно з напрацюваннями Ukraineinvest, існує перелік перспективних галузей для інвестиційної діяльності, навіть під час війни росії проти України:

- агропереробка;
- автомобільна промисловість;
- важке машинобудування;
- виробництво електроніки;
- енергетика;
- інфраструктура;
- інноваційні технології;
- фармацевтика;
- аерокосмічна галузь;
- меблева промисловість;
- гірничо-видобувна промисловість;
- креативні індустрії [60].

Міністерством економіки України відзначаються пріоритетні галузі для інвестиційної діяльності між Україною та південною Кореєю: «електрика і водень, виробництво енергетичного обладнання, розвиток зеленої металургії, логістика, виробництво літію та батарей, електрокарів і міського транспорту» [61].

Виділити одну з галузей як найпріоритетнішу для усієї країни не можливо, бо кожний регіон та ТГ має власну перевагу і потенціал. Щодо визначення самої переваги ТГ, необхідно оцінити ресурсну базу та її конкурентну відмінність, щоб розвивати саме ту галузь в якій сума наявностей переважає розвиток інших галузей. Сума наявностей – конкурентні переваги, які дозволять продукувати надходження з меншим рівнем витрат та вкладів.

Висновки до розділу 2

Вивчення організаційно-правових основ інвестиційного розвитку територіальних громад, шляхом аналізу нормативно-правових актів та дослідження успішного досвіду в інвестиційній сфері розвинутих країн призводить до виявлення пріоритетних галузей для інвестиційних проектів в ТГ.

Варто зауважити, що недовершеність в законодавчій сфері призводить до надмірної обережності серед ймовірних інвесторів. В свою чергу обережність інвесторів матеріалізується в гучну відсутність інвестиційної активності, що пов'язано з інвестиційним розвитком. Досвід розвинених країн наочно демонструє дієвість систематизації і довершеності нормативно-правових актів з впровадженням захисту інвестора на державному рівні. Держава має забезпечити спрощення комунікації між інвестором та виконавчими ланками влади. Таким чином може бути сформовано імідж України з великим процентом довіри і впевненості у отриманні прибутку для інвестора. Напроти, ризик в інвестуванні призводить до регресивності сфери інвестиційної активності серед фактичних та потенційних інвесторів. Це значить, що

організаційно-правові основи інвестиційного розвитку залежать від законодавчих та управлінських рішень загальнодержавного рівня.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Україна являється унітарною державою, та поділяється на адміністративно-територіальні одиниці, котрі не є державними утвореннями. Відповідно до чого, територіальні громади обіймають відповідальність за збереження та розвиток територій та їх особливостей, на яких проживають, для майбутніх поколінь. Такий устрій держави покладає функцію розвитку інвестиційної діяльності як на державу, так і на окремі адміністративно-територіальні одиниці, цебто територіальні громади.

3.1 Обґрунтування залучення інвестиційних проектів для розвитку територіальних громад

Переслідуючи ціль залучати інвестиційні проекти в територіальні громади, варто визначити та обґрунтувати засади, такого роду дій. В справі залучення інвестиційних проектів повинно визнати свою зону відповідальності та впливу загальнодержавного рівня управлінням та керівникам місцевого рівня ТГ. Така синергія може слугувати подвійною перешкодою для розвитку інвестиційної діяльності, і навпаки, подвійним з'єднувачем для забезпечення максимально тривалого та плідного ефекту від інвестування. Орієнтація саме на співпрацю місцевих та загальнодержавних діячів, щодо залучення інвестицій, дає можливість обґрунтувати необхідні для цього заходи.

В процесі обґрунтування залучення інвестиційних проектів для розвитку ТГ важливо сформулювати чіткі здобутки, які отримає громада. Звісно, що на громаду ляже більша міра активності та уваги, але при цьому з'являться наступні бенефіти:

- масштабування процесів розвитку територіальної громади;
- освоєння нових технологій у діяльності ТГ;

- створення нових робочих місць;
- підвищення рівня життя місцевого населення;
- збереження демографічної популяції територіальної громади;
- розвиток інфраструктури;
- досягнення соціальної стабілізації, цебто спокійного життя населення, яке бачить майбутнє для своїх нащадків.

Такий перелік не може вважатись вичерпним і має бути доповненим, але при цьому важливо сприймати його в якості аргументів, що обґрунтовують залучення інвестицій до ТГ, і коротко розкрити суть кожного.

Перший здобуток громади від залучення інвестиційних проектів полягає у масштабуванні процесів розвитку територіальної громади. Таким чином відмічається факт розвитку кожної громади, в межах її людського та фінансового капіталу, з урахуванням природних особливостей території їх мешкання. При цьому кожна громада обмежена власними ресурсами, умовами, сусідами та технологіями. В такому разі, кооперація з більшим загалом, спочатку на загальнодержавному рівні, а потім на міжнародному рівні знімає власні обмеження громади, та додає ресурсів, умов, колег та партнерів і разом з тим технологічних рішень. Якщо в заточенні власних обмежень громада поступово рухається шляхом доступного розвитку, то при залученні інвестиційних проектів розвиток збільшується в об'ємі та швидкості, одним словом збільшується в масштабі.

Другий здобуток територіальної громади від залучення інвестиційних проектів – освоєння нових технологій у діяльності ТГ. Коли залучаються вклади до конкретної справи на конкретній території, то разом з тим запроваджуються новітні технології для зменшення собівартості кінцевого продукту, щоб збільшити дохідну частку закладену у сам продукт. Звісно недобросовісність і зневага до навколишнього середовища це хвороба планетарного масштабу, та якщо інвестор, і його проект, являється представником розвиненого світу, то орієнтація на дотримання світових досягнень у технологічному процесі залученого проекту на мінімізацію шкоди

довкілля невід’ємна. А це значить, що від залучення інвестиційних проектів до ТГ слід очікувати здобутків і надходжень, без погіршення природного стану довкілля.

Третій здобуток громади, це створення нових робочих місць. Частіш за усе інвестор розраховує залучити до свого проекту місцеве населення, і скористатись перевагами праці мешканців тієї локації де відкривається справа. Разом з тим, місцеве населення може не тільки отримувати дохід від заробітної плати, але й податків, що надходять до місцевого бюджету. Якщо інвестиційний проект великий, то створюється необхідність у навчанні нових співробітників для долучення до нових етапів розвитку проекту, що також позитивно впливає на розвиток і добробут територіальної громади.

Четвертий здобуток – підвищення рівня життя місцевого населення. Нові великі та середні проекти в які інвестується значний фінансовий капітал, залучають ресурси територіальної громади шляхом оренди або купівлі, що поліпшує майновий стан населення території. А згодом кооперація між населенням та залученим інвестиційним проектом тільки збільшується, і в результаті рівень життя населення змінюється на кращий. Масштабні проекти включають модернізацію інфраструктурних об’єктів, не без узгодження з місцевим самоврядуванням, що поліпшує рівень життя в конкретній місцевості.

П’ятий здобуток територіальної громади полягає у збереженні демографічної популяції територіальної громади. В разі масштабних процесів розвитку, приходу нових технологій, створення нових робочих місць і підвищення рівня життя населення територіальна громада набуває такого рівня сталого розвитку і самозабезпеченості, що населення буде в змозі спокійно народжувати дітей і тим збільшувати популяцію громади. До того ж, молодь не буде масово покидати місце свого народження, виїжджаючи назавжди до великих міст та обласних центрів, а народившись і зрівши у конкретній місцевості, цінуватиме його переваги і особливості, залишаючись або повертаючись після отримання освіти додому, бо знатиме про приготівані батьками перспективи для життя.

Шостий здобуток ТГ – розвиток інфраструктури. Інвестиційні проекти є дієвим механізмом модернізації інфраструктурних недоліків та обмежень до рівня переваг, які надають для ТГ нові можливості і темпи розвитку соціально-економічних запитів. Довкола модернізації інфраструктури для виконання проектних умов, осучаснюється супроводжуюча мережа енергосистеми, водопостачання та водовідведення, транспортно-логістична інфраструктура, житловий фонд, заклади охорони здоров'я та освітні заклади. Загалом варто зауважити, що масштаб інвестиційного проекту співвідносний з масштабами інфраструктурної модернізації, при належній співпраці інвестора та місцевого самоврядування.

Останній з наведених здобутків для ТГ від залучення інвестиційних проектів це досягнення соціальної стабілізації, цебто спокійного життя населення, яке бачить майбутнє для своїх нащадків, так би мовити – позитивний соціальний ефект. Кожен інвестиційний проект повинен мати на меті справити позитивний соціальний ефект серед населення, яке в тій чи іншій мірі буде долучене до втілення інвестиційного проекту, або буде спостерігати його втілення. Існує позиція, що соціальний ефект не може бути ні основною ні додатковою метою інвестиційної діяльності [62]. Але опираючись на статті 3 Закону України про інвестиційну діяльність соціальний ефект на ряду з комерційним ефектом являються метою інвестиційних вкладень у інноваційні проекти [18]. Як комерційний ефект – прибуток, так і соціальний ефект – задоволення не можуть бути виключеними з мотивів залучення інвестиційних проектів до територіальних громад.

Отже, залучення інвестиційних проектів які сприяють розвитку територіальних громад має під собою широке та розгалужене підґрунтя. Здобутки які отримує громада від таких вкладів у розвиток, навряд чи мають альтернативні джерела походження. Та вони мають мотивувати місцеве самоврядування до збільшення залучених інвестиційних проектів на власній території.

3.2 Визначення комплексу заходів що підвищують інвестиційний потенціал територіальних громад

Згідно з визначеним вже сенсом поняття «інвестиційний потенціал», територіальній громаді потрібно його підвищення, шляхом впровадження певного комплексу заходів. Крім цього, загальнодержавні заходи, які б сприяли підвищенню інвестиційного потенціалу, слід не обійти увагою.

Розглядаючи активність територіальних громад у сфері підвищення інвестиційного потенціалу пропонується перелік заходів у наведеному порядку виконання.

По-перше, незайвим було би вивчити міжнародний досвід підвищення інвестиційного потенціалу. За аналітикою Джона Даннінга існує чотири основних спонукальних мотиви прямих іноземних інвестицій:

а) підприємства, що шукають ресурси та прагнуть отримати доступ до природних або специфічних ресурсів, кваліфікованої або малокваліфікованої робочої сили і технологічного потенціалу за цінами нижче, ніж у їх власній країні;

б) підприємства, що шукають ринок збуту та зацікавлені в його розширенні для свого асортименту товарів і послуг за рахунок внутрішнього ринку країни в яку здійснюється інвестування, а також у перспективі можливості експорту на суміжні ринки інших країн;

в) фірми, для яких пріоритетом є підвищення ефективності, які хочуть використати економію від глобалізації виробничого масштабу і отримати вигоду за рахунок мінімізації витрат, та за рахунок конструктивного використання якісної фізичної інфраструктури і людського капіталу;

г) інвестиційні підприємства, які шукають стратегічні активи, прагнуть придбати фонди та капітал іноземних фірм для досягнення своїх довгострокових стратегічних цілей і підвищення міжнародної конкурентоспроможності [63].

Стосовно міжнародного досвіту підвищення інвестиційного капіталу пропонуються наступні етапи розвитку регіонального управління серед зарубіжних країн:

1. Зменшення податкового навантаження як на внутрішніх суб'єктів ринкового процесу, стимулюючи продуктивність виробництва, так і на економічну діяльність підприємств з іноземними інвестиціями, шляхом створення нових чи вдосконалення вже існуючих нормативно-правових актів, які врегульовують їх оподаткування з наголошенням на його зменшенні до оптимально можливих розмірів.

2. Систематизація та усунення колізій чи прогалин в нормативно-правовій базі, яка врегульовує господарську діяльність на всіх рівнях її існування.

3. Створення нових та активізація і розширення діяльності вже існуючих організаційних інститутів, які здійснюють інформаційну підтримку інвесторів та зосередження їх діяльності в напрямку вирішення проблем та спірних питань, які виникають в ході інвестиційного процесу.

4. Розробка і впровадження програм пільгового кредитування та пошук фінансово-кредитної платформи для забезпечення процесу підтримки діяльності інвестованих бізнесових структур.

5. Створення офшорних зон зі спеціальною системою економічного функціонування, врегульованої необхідною нормативно-правовою базою.

6. Створення особливого режиму для інвестування в нерозвинені сектори існуючого ринку, а також для інвестицій інноваційного порядку в його стратегічно важливі сектори.

7. Активізація діяльності геологорозвідувальних організацій, які займаються аналізом та розробкою системи природних копалин, враховуючи унікальність даного виду виробництва.

8. Вдосконалення системи банківського нагляду відповідно до міжнародних стандартів з метою уніфікації процедур для суб'єктів

зовнішньоекономічної діяльності, у т.ч. підприємств з іноземними інвестиціями.

9. Вдосконалення системи державного апарату, який врегульовує діяльність об'єктів інвестування, реципієнтів інвестицій в напрямку усунення дублювання функцій та спрощення системи контролю до можливого рівня.

10. Стимулювання притоку прямих іноземних інвестицій в сільське господарство та високотехнологічні капіталомісткі проекти відповідно до запланованої стратегії розвитку цих секторів ринку.

11. Спеціалізоване оподаткування експортно-орієнтованих підприємств, функціонування яких пов'язана з інноваційною діяльністю та виробництвом високотехнологічної продукції, яка користується попитом на світовому ринку.

12. Створення нової чи вдосконалення вже існуючої системи державних грантів на найм робочої сили, НДДКР, навчання та освоєння нової системи виробництва людським капіталом.

13. Надання грантів на створення інвестованих бізнес-структур, діяльність яких направлена на охорону навколишнього середовища та створення і використання альтернативних систем енергоносіїв. [64, с. 58-59].

Щоб дістатись активної участі у світовій економіці Україна повинна збільшити ВВП та наростити виробничий потенціал, ефективно задіяючи позитивні напрями підвищення інвестиційного потенціалу.

По-друге, дієвий захід для підвищення інвестиційного потенціалу - співвідношення орієнтовного суб'єктного потенціалу, що планується бути залученим, з власний об'єктним потенціалом. В разі якщо власний об'єктний потенціал не співрозмірний з необхідним або орієнтовним суб'єктним потенціалом, потрібно трансформувати власний об'єктний потенціал, щоб він був придатним сприйняти жаданий інвестиційний проект.

По-третє, може бути названа проміжним або підготовчим залучення інвестиційних проектів, з метою дорозвитку власного об'єктного потенціалу до рівня, що забезпечить можливість залучити більш масштабний інвестиційний проект. Слід залучити інвестиції меншого суб'єктного потенціалу, з метою

налагодження та розвитку власного об'єктного потенціалу до можливості сприйняти несумісний нині суб'єктний потенціал в майбутньому. Цей захід включає розгалужений перелік дій в різних сферах: законодавча, інфраструктурна, людський капітал, ресурсна база і т. п.

По-четверте, інформаційна складова підвищення інвестиційного капіталу є вагомою частиною комплексу заходів. Якісна інформаційна кампанія забезпечить зацікавленість у інвестуванні до конкретної територіальної громади, і навпаки без неї перспективна сфера може бути загублена у масі гірших варіантів.

По-п'яте, після проведення якісної інформаційної кампанії, варто сформуванати перелік потенційних інвесторів одного рівня по масштабності вкладень, і методом прозорого та максимально відкритого конкурсу обрати найліпший, за додатковими перевагами для ТГ.

Залучення інвестицій до ТГ тісно пов'язане з інвестиційним іміджем конкретних регіонів. Щоб влаштувати сприятливі умови для інвестиційної активності, слід розвивати імідж ТГ з наступними позитивними показниками для інвестування:

- реальний рівень розвитку регіону, що демонструє перспективу розвитку економічних показників та інвестиційних вкладень;
- прийнятний рівень розвитку ринкових відносин між суб'єктами господарювання регіону;
- достатній рівень розвиненості інвестиційної інфраструктури регіону;
- відповідний рівень соціальної активності та стабільності окремого регіону;
- істотний рівень невідворотності децентралізаційної реформи;
- дієвий рівень законодавчого захисту інвестиційних вкладень коротко-строкової, середньо-строкової та довго-строкової тривалості.

Загальнодержавний та місцевий інвестиційні іміджі залежать і сприяють один одному, тому перелічені показники є зоною відповідальності не тільки ТГ або держави. Має бути одностайне усвідомлення в необхідності залучати

інвестиційні проекти до ТГ. Але до заходів державного рівня відноситься керівна функція.

Узагальнюючи, доцільно ствердити, що комплекс заходів для підвищення інвестиційного потенціалу ТГ може бути ще більш уточнений. Головне в цьому комплексі заходів, щоб була впроваджена прозорість та стабільність законодавства в сфері інвестування та оподаткування, орієнтуючись на світові стандарти в цій галузі [65]. Держава має стати відповідальним гарантом захищеності інвесторів, контролювати, стимулювати дотримання такого підходу в територіальних громадах.

3.3 Першочергові кроки інвестиційного розвитку та проектів в територіальних громадах

Дослідження теми інвестиційного розвитку та проектів у територіальних громадах зобов'язує вдатись до визначення першочергових кроків інвестиційного розвитку і залучення інвестиційних проектів у ТГ України. Відповідно чому, спершу подається список першочергових кроків, а потім дещо роз'яснення суті кожного кроку.

Отож, першочергові кроки інвестиційного розвитку та проектів в ТГ викладені в хронологічному порядку їх застосування, наступні:

- 1) Систематизація і вдосконалення нормативно-правових актів, що регулюють інвестиційну активність і залучення інвестиційних проектів до ТГ
- 2) Діагностика ТГ на предмет визначення вектору розвитку
- 3) Розробка загальнонаціональної стратегії розвитку ТГ, в кооперації з місцевим самоврядуванням
- 4) Моніторинг впровадження загальнонаціональної стратегії розвитку ТГ
- 5) Забезпечення гарантій збереження капіталу та прибутку інвестора в ТГ.

Перелічені кроки в першу чергу відмічають адаптацію нормативно-правових актів, котрі регулюють інвестиційну діяльність в ТГ. Як було зазначено вище (пункт 2.1), несистематизованість і складність нормативно-правової бази в галузі інвестиційної діяльності, негативно впливає на усю галузь, а в територіальній громаді й поготів. Загроза «рейдерського» захоплення активів інвестора, бо захищеність на законодавчому рівні не гарантована так, щоб викликала довіру у нього, не дозволяє вкладатись йому у проекти ТГ. Тому першим кроком, за-для інвестиційного розвитку має бути систематизація і вдосконалення нормативно-правової бази з метою спрощення її розуміння, і спрощення комунікації між представниками влади та бізнесу. Інвестор повинен чітко розуміти захищеність власних вкладень на законодавчому рівні з відповідальність за те, найвищих ланок влади держави.

Відповідно чому, є актуальною потреба у систематизації, спрощенні комунікації та збільшенні захищеності інвестування з боку держави. Саме такої простоти від нормативно-правової бази очікується інвесторами, згідно з досвідом останніх в країнах заходу.

Після забезпечення системності і простоти кооперації між представниками самоврядування ТГ та державної влади на підставі доопрацьованих законів, наступним має стати глибокий аналіз ТГ на предмет визначення найкращого вектора розвитку громади. Необхідно надати діагностичні данні стану територіальної громади, шляхом опитування думки бізнесу щодо стану та перспектив розвитку ТГ, SWOT-аналізу чи PESTLE-аналізу [66, с. 53-71]. Стосовно діагностики стану ТГ слушно стверджує Скоробогатова Н. Є.: «оцінку інноваційно-інвестиційної активності регіонів пропонуємо здійснювати на основі комплексного підходу, використовуючи систему показників: обсяги інвестицій (власних та залучених), валовий регіональний продукт, динаміка та структура дебіторської і кредиторської заборгованості, трудові ресурси, інфляція, фінансовий стан підприємств регіону» [67, с. 221]. Кожна територіальна громада має свої переваги, тому необхідно визначити усі фактори конкурентних переваг, щоб затвердити

найвигідніший вектор розвитку – залучення інвестиційних вкладень у сильну галузь властиву конкретній ТГ.

Третім кроком серед першочергових є: розробка загальнонаціональної стратегії розвитку територіальних громад, в кооперації з представниками місцевого самоврядування. Взаємодія з місцевим самоврядуванням в питанні формування загальнонаціональної стратегії розвитку усіх ТГ України, потрібна по декільком причинам: по-перше, демонстрація взаємодії і співпраці в зазначеній сфері; по-друге, визначення нагального для ТГ питання, що потребує залучення додаткових ресурсів; по-третє, виявлення конкурентних переваг однієї ТГ від іншої; по-четверте, вироблення максимально узгодженої, недубльованої, взаємодоповнюючої стратегії розвитку усіх ТГ України водночас; по-п'яте, застосування інвестиційних механізмів фінансування розвитку ТГ, зокрема механізму державно-приватного партнерства. «Державно-приватне партнерство – стає співробітництво між органами влади, зокрема й місцевого рівня, та підприємствами приватного сектору з метою генерування ресурсів для реалізації інфраструктурних проєктів. У межах державно-приватного партнерства (ДПП) відбувається розподіл видатків, ризиків та майбутніх прибутків між публічним і приватним учасниками партнерства. Застосування цього механізму дає змогу органам влади забезпечувати потреби економічного розвитку за рахунок інвестиційних коштів, не втрачаючи впливу на об'єкти інфраструктури та контролю за ними» [68, с. 58]. Загальнонаціональна стратегія розвитку усіх ТГ може бути опублікована і доступна на єдиному ресурсі, і має бути представлена на усіх інформаційних майданчиках для інвесторів, саме в такій якості – загальнонаціональна стратегія розвитку територіальних громад.

Четвертий крок – моніторинг впровадження загальнонаціональної стратегії розвитку ТГ, має бути задіяний у процесі залучення інвестиційних проєктів. Тобто, запуск інвестиційних проєктів в дію не відмінняє спостереження та контролю його впровадження. Іноді, саме спостережно-контролююча дія по відношенню до впровадження збільшує прибутковість

проекту на стільки, що початковий план надходжень корегується в напрямленні зростання в рази. Існує дієвий засіб моніторингу та оцінки проектів – автоматизована система муніципальної оцінки (АСМС). АСМС – «це електронна система збору, збереження та обробки інформації про основні сфери життєдіяльності територіальних громад та діяльності органів самоврядування» [66, с. 106]. Цей інструмент являється потужним джерелом інформації, який сприяє створенню профіля громади, бенчмаркінгу та плануванню перспектив, тому АСМС є гарним інструментом оцінювання і моніторингу [66, с. 106]. Зазвичай сприйняття спостерігача викликає негативну конотацію серед задіяних у проекті, та для покращення процесу та результату моніторинг складно переоцінити.

Останнім кроком з числа першочергових, що були зазначені, є забезпечення гарантій збереження капіталу та прибутку інвестора. Гарантія збереження капіталу та прибутку інвесторів являється одним з основних напрямів вдосконалення інвестиційної привабливості України для іноземних інвесторів [69]. Навпаки, якщо гарантії такого роду не існує, або вона примарна, то перед інвестором постає великий ризик вкладати цінності. З огляду на що, суттєві інвестиції та інвестиційні проекти оминатимуть таку ТГ, або державу. Відповідно, одним із першочергових кроків відносно інвестиційного розвитку та проектів в територіальних громадах повинна бути законодавчо закріплена гарантія збереження вкладень і надходжень інвестора.

Отже, на користь інвестиційного розвитку проявляється активність, та її ефективність залежить від своєчасності втілених дій. Другорядні дії можуть сповільнити або зупинити інвестиційний розвиток, якщо вони не будуть звершені в належний час. Визначені кроки інвестиційного розвитку та проектів в ТГ призведуть до значних результатів в разі їх задіяння в першу чергу.

Висновки до розділу 3

Шляхи, якими здобувається вдосконалення інвестиційного розвитку

територіальних громад мають на увазі співпрацю між державою і окремими адміністративно-територіальні одиницями, цебто територіальними громадами. Якщо в попередніх пунктах було виявлено функції держави в цьому плані, то третій розділ виявляє функції місцевого самоврядування: по-перше, обґрунтовується залучення інвестиційних проектів для розвитку ТГ; по-друге, визначається комплекс заходів, що підвищують інвестиційний потенціал ТГ; по-третє, стверджуються першочергові кроки інвестиційного розвитку та проектів в ТГ.

Обґрунтовуючи залучення інвестиційних проектів, демонструються причини і наслідки такого залучення для розвитку ТГ, що змінює на краще життя в ТГ. Визначаючи комплекс заходів для підвищення інвестиційного потенціалу ТГ, пропонується перелік заходів, котрі сприятимуть трансформації ТГ у привабливу платформу для нових вкладень в її економіку, інфраструктуру, статки жителів, стабільність життя тощо. Стверджуючи кроки інвестиційного розвитку та проектів ТГ наводяться першочергові дії для ефективної активності місцевого самоврядування в плані досягнення нових здобутків що принесуть поліпшення життя громадянам.

Пропозиції щодо покращення інвестиційної діяльності полягають у систематизації і закінченому оформленні нормативно-правових. Повинно на законодавчому рівні забезпечити гарантії безпеки для інвесторів та їх вкладень. Слід розробити загальнонаціональну стратегію інвестиційного розвитку усіх ТГ з урахуванням особливостей і конкурентних переваг кожної окремо. Варто залучити моніторингові системи для спостереження та контролю інвестування в ТГ. Створити єдину платформу інформування інвесторів і демонстрації інвестиційних запитів та проектів.

Питання, котрі необхідно дослідити: інформаційна тиша відносно інвестиційній діяльності під час російсько-української війни, для забезпечення безперешкодного розвитку і інвестування в конкретні проекти ТГ; територіальні громади першої черги інвестування у час воєнного стану;

ініціатива територіальних громад у визначенні інвестиційного вектору розвитку.

ВИСНОВКИ

У магістерській кваліфікаційній роботі визначено перелік теоретичних засад щодо публічного управління в сфері інвестиційного розвитку. На основі викладеного матеріалу зроблено такі узагальнюючі висновки.

1. Розкрито теоретичні засади публічного управління у сфері інвестиційної діяльності.

Обґрунтовано суть критично важливих понять висвітлюваної теми: інвестиції, інвестиційний потенціал, інвестиційний розвиток та інвестиційні проекти.

Визначено сенс терміну сталий розвиток та реформи децентралізації, а також їх сполучення в публічно-управлінській практиці.

Виявлено зміст державної політики, що врегульовує публічно-управлінську активність в сфері інвестиційної діяльності.

2. Проаналізовано організаційно-правові основи публічного управління у сфері залучення інвестицій в територіальні громади.

Доведено наявність нормативно-правових актів, котрі забезпечуються публічне управління у сфері залучення інвестицій законними основами. Обґрунтовано актуальність потреби систематизації широкого поля законів, щодо інвестиційної діяльності, за-для спрощення комунікації представників влади та інвесторами.

Запропоновано забезпечити на законодавчому рівні гарантії безпеки для інвесторів та їх вкладень. Визначена необхідність розробити загальнонаціональну стратегію інвестиційного розвитку усіх ТГ з урахуванням особливостей і конкурентних переваг кожної окремо.

3. Виявлено та проаналізовано приклади успішного досвіду в інвестиційній сфері розвинутих країн та пріоритетних галузей для інвестиційних проектів в ТГ.

Визначено приклади успішного досвіду в інвестиційній сфері розвинутих країн, таких як: США, Великобританії, Німеччини, Японії, Польщі. Доведено,

що в прагненні побудувати самодостатню, витривку вітчизняну економіку в сучасному світі, кожен акт державної регуляції повинен стимулювати інвестиційні процеси, подібно до проаналізованого досвіду розвинутих країн.

Запропоновано перелік пріоритетних сфер для інвестиційних проєктів в територіальних громадах, виокремленого зі списку перспективних галузей для інвестування. Зазначено роль місцевого самоврядування, держави та представників фактичних і потенційних інвесторів у розбудові процесу залучення інвестиційних проєктів в пріоритетні галузі ТГ.

4. Обґрунтовано залучення інвестиційних проєктів для розвитку територіальних громад.

Визначено перелік здобутків територіальної громади, котрі обґрунтовують залучення інвестиційних проєктів:

- Масштабування процесів розвитку територіальної громади
- Освоєння нових технологій у діяльності ТГ
- Створення нових робочих місць
- Підвищення рівня життя місцевого населення
- Збереження демографічної популяції територіальної громади
- Розвиток інфраструктури
- Досягнення соціальної стабілізації, цебто спокійного життя населення, яке бачить майбутнє для своїх нащадків.

5. Визначено комплекс заходів щодо підвищення інвестиційного потенціалу територіальних громад.

Обґрунтовано комплекс заходів для підвищення інвестиційного потенціалу ТГ, котрий може бути ще більш уточнений. Запропоновано п'ять складових цього комплексу заходів:

- визначити міжнародний досвід підвищення інвестиційного потенціалу
- співвіднести орієнтовний суб'єктний потенціал, що планується бути залученим, з власним об'єктним потенціалом

- залучення проміжного або підготовчого залучення інвестиційного проєкту, з метою дорозвитку власного об'єктного потенціалу до рівня, що забезпечить можливість залучити більш масштабний інвестиційний проєкт

- інформування учасників інвестиційної діяльності, для забезпечення ефективної комунікації

- формування переліку потенційних інвесторів одного рівня по масштабності вкладень, з метою прозорого та максимально відкритого конкурсу обрання найліпшого, за додатковими преференціями для ТГ.

Визначено, що головне в цьому комплексі заходів, це прозорість та стабільність законодавства в сфері інвестування та оподаткування, орієнтуючись на світові стандарти в цій галузі.

6. Запропоновано першочергові кроки інвестиційного розвитку територіальних громад.

Визначено та запропоновано наступний перелік першочергових кроків:

- Систематизація і вдосконалення нормативно-правових актів, що регулюють інвестиційну активність і залучення інвестиційних проєктів до ТГ.

- Діагностика ТГ на предмет визначення вектору розвитку.

- Розробка загальнонаціональної стратегії розвитку ТГ, в кооперації з місцевим самоврядуванням.

- Моніторинг впровадження загальнонаціональної стратегії розвитку ТГ.

- Забезпечення гарантій збереження капіталу та прибутку інвестора в ТГ.

- Доведено, що втілення зазначених кроків маю стимулювати інвестиційний розвиток у територіальних громадах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору): Закон України від 07.02.2019 № 2680-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/2680-19#Text> (дата звернення 12.10.23).
2. Про запобігання загрозам національній безпеці, пов'язаним із надмірним впливом осіб, які мають значну економічну та політичну вагу в суспільному житті (олігархів): Закон України від 23 вересня 2021 року № 1780-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1780-IX#Text> (дата звернення 16.10.23)
3. Данилишин Б. М., Корецький М. Х., Дацій О. І. Інвестиційна політика в Україні: монографія / Рада по вивч. продукт. сил НАН України. Донецьк : Юго-Восток, 2006. 290 с.
4. Данілов О. Д., Івашина Г. М., Чумаченко О. Г. Інвестування: навч. посіб. Ірпінь : 2001. 364 с.
5. Мерзляк А. В. Механізми державного управління іноземними інвестиціями: регіональний аспект: монографія. Київ : УАДУ, 2002. 300 с.
6. Марцин В. С. Особливості залучення іноземних інвестицій за умов виходу з кризи. *Проблеми науки*. 2011. № 3. С. 2–9.
7. Музиченко А. С. Засоби залучення інвестицій в регіони. Формування ринкових відносин в Україні: зб. наук. 2000. Вип. 11. С. 66–74.
8. Сакс Дж. Економіка перехідного періоду: уроки для України / пер. з англ. О. Пивоварський. Київ : Основи, 1996. 345 с.
9. Porter M. E., Kramer M. R. Strategy and Society. The Link Between Competitive Advantage and Corporate Social Responsibility. *Harvard Business Review*. 2006. December.
10. Собенко Н., Турецька компанія Ваукар розпочала будівництво заводу з виробництва ударних безпілотників Ваурактар в Україні. Від 10.07.23.

URL: <https://suspilne.media/525697-v-ukraini-pocali-budivnictvo-zavodu-z-virobnictva-bayraktar-kamisin/> (дата звернення 16.10.23).

11. Рофе Ж. Rheinmetall відкриє танковий завод в Україні, від 10.07.2023. URL: <https://www.dw.com/ru/rheinmetall-v-blizajsie-tri-mesaca-otkroet-tankovyj-zavod-v-ukraine/a-66182475> (дата звернення 16:10.23).

12. Погріщук Г.Б., Руденко В.В. Інвестування: навчальний посібник, Тернопіль: Економічна думка, 2014.

13. Майбурд Е. М. Введение в историю экономической мысли. От пророков до профессоров. / Е. М. Майбурд. – К., 1996, 239 с.

14. Петти В., Смит А., Риккардо Д., Кейнс Дж., Фридмен М., Классика экономической мысли: сочинения / Львов, 2000, 896 с.

15. Маршалл А. Принципы экономической науки: переводное издание / А. Маршалл; пер. с англ. – Т. 1. К., 1993, 416 с.

16. Райзберг Б. А., Курс экономики: учебник. К., 1997. 720 с.

17. Мельник Л. Ю., Душин Б. В., Корецький М. Х., Сафронов С. О., Національна економіка в системі світового господарства : навч. посіб./ Дніпропетровськ : Січ, 1999. 315 с.

18. Про інвестиційну діяльність: Закон України № 1560-ХІІ від 18 вересня. 1991 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text> (дата звернення 19.10.23).

19. Про режим іноземного інвестування: Закон України № 94/96-ВР від 19 березня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-vp#Text> (дата звернення 19.10.23).

20. Чубенко А.Г., Лошицький М.В., Павлов Д. М., Бичкова С. С., Юнін О. С. Термінологічний словник з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму, фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення та корупції. К.: Ваіте, 2018. – 826 с.

21. Завадський Й.С., Осовська Т.В., Юшкевич О.О., Економічний словник. К.: КОНДОР, 2006. 356 с.

22. Гейко Л.М., Сментина Н.В. Національна економіка: Навчальний посібник. – Одеса: ротапринт, 2012 р. – 315 с.
23. Білодід І., Академічний тлумачний словник української мови: в 11 томах. — Том 7, - К.: Наукова думка, 1976. — 402 с.
24. Кучерук Г.Ю. Економічне обґрунтування комплексної оцінки інвестиційного потенціалу авіапідприємства / Г.Ю. Кучерук, О.М.Вовк. *Економіка. Фінанси. Право*. 2008. №3; № 5.
25. Здреник В.С. Інвестиційний потенціал: сутність поняття та проблеми оцінки. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2016. С. 363-367.
26. Оксенюк К. І., Інвестиційний розвиток Волинської області. Луцьк: Ефективна економіка, - 2012. №6.
27. Правдюк Н. Л. Слівінська А. В. Суть инвестиційної діяльності: роль и значение инвестиций. *Вісник Запорізького національного університету – 3.: Економічні науки*. 2010. №2(6), 195-198 с.
28. Сталий розвиток. Юридична енциклопедія: [у 6 т.] / ред. кол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.]. К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2003. Т. 5. С. 736 с
29. Хвесик М., Парадигмальний погляд на концепт сталого розвитку України / М. Хвесик, І. Бистряков. *Економіка України*. 2012. № 6. С. 4-12.
30. Герасимчук З. В. Теоретичні основи інституційного забезпечення стимулювання сталого розвитку регіону / З. В. Герасимчук, В. Г. Поліщук. *Регіональна економіка*. 2011. № 4. С. 30-47.
31. Руденко Л. Г., Світоглядна орієнтація людства і її сприяння в Україні, *Вісник НАН України. Статті та огляди*. – 2019. – С. 57-69.
32. Білорус О. Г. Глобальна перспектива і сталий розвиток : (Системні маркетинг. дослідж.) / О. Г. Білорус, Ю. М. Мацейко. К. : МАУП, 2005.— 492 с.

33. Децентралізація. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. 5-те вид. К. ; Ірпінь : Перун, 2005.

34. Децентралізація. Короткий словник політологічних термінів. URL: <http://politics.ellib.org.ua/encyclopedia-term-311.html> (дата звернення 23.10.2023).

35. Василенко Л. Добровінський М. Децентралізація та реформа місцевого самоврядування. *Адміністративне право і процес*. 2017. № 3. С. 123-126.

36. Конституція Української Народньої Республіки (Статут про державний устрій, права і вільності УНР). URL: <https://web.archive.org/web/20200515104140/https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0002300-18#Text> (дата звернення 23.10.2023).

37. Реформа децентралізації. Урядовий портал: Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/efektivne-vryaduvannya/reforma-decentralizaciyi> (дата звернення 23.10.2023).

38. Вербіцька І.І., Державна політика України в інвестиційній сфері: концептуальні та прагматичні аспекти. *Економіка і суспільство*. Випуск №16, - 2018. С. 109-116.

39. Костинська В.О., Аналіз розвитку інвестиційної діяльності в регіонах України. ХНЕУ ім. С. Кузнеця. URL: <https://cdn.hneu.edu.ua/rozvitok19/thesis06-12.html> (дата звернення 24.10.2023).

40. Колєватова А.В. Сучасний стан залучення іноземних інвестицій в економіку України / А.В. Колєватова. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. № 22. С. 1080-1084.

41. Бурлака Н. І., Розвиток інвестиційної діяльності підприємств України. *Інвестиції: практика та досвід*. – 2019. - №8. – С. 37-44.

42. Про Стратегію сталого розвитку «Україна 2020»: Указ президента України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#Text> (дата звернення 25.10.2023).

43. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року. URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/UNDP_Strategy_v06-optimized.pdf (дата звернення 25.10.2023).

44. Бюджетний Кодекс України від 08.07.2010 року, Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 50-51, ст.572. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення: 27.10.2023).

45. Про режим іноземного інвестування: Закон України № 94/96-ВР від 19 берез. 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-вр#Text> (дата звернення 27.10.2023).

46. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України № 280/97-ВР від 21 травня 1997. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text> (дата звернення 27.10.2023).

47. Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків: Закон України № 448/96-ВР від 30 жовтня 1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96-вр#Text> (дата звернення 27.10.2023).

48. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України № 959-ХІІ від 16 квітня 1991. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text> (дата звернення 27.10.2023).

49. Про затвердження плану заходів щодо виконання Програми «Інвестиційний імідж України»: Наказ Міністерства економіки України №56 від 11 січ. 2006 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0056665-06#Text> (дата звернення 27.10.2023).

50. Про державно-приватне партнерство: Закон України № 2404-VI від 01 липня 2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17#Text> (дата звернення 27.10.2023).

51. Про концесії: Закон України № 997-XIV від 16 липня 1999. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997-14#Text> (дата звернення 27.10.2023).

52. Томич П. М. Умови залучення іноземних інвестицій на українські підприємства. Вісник Нац. ун-ту “Львівська політехніка”. 2012. № 748 : *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. С. 266–270.

53. Малахова Ю. А., Хобта М. О., Гончар Т. М., Зарубіжний досвід стимулювання інвестиційної активності підприємств. *Ефективна економіка*. Електронне наукове фахове видання. 2021. № 2.

54. Гоцуляк Л. В. Інвестиційна політика розвинених країн в умовах становлення інноваційної економіки. *Ефективна економіка*, 2014. № 9, URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=efek_2014_9_26 (дата звернення 01.11.2023).

55. CNN-News18. Antony Blinken LIVE News | Blinken & Lloyd Austin Testify Before Senate Appropriation Panel | N18L, онлайн відео запис YouTube, URL: https://www.youtube.com/watch?v=gZgXmhi_2vA&t=22s (дата звернення 01.11.2023).

56. Стаканов Р.Д., Ніколаєнко К.В., Прямі іноземні інвестиції в економіці Німеччини: до – та посткризовий період, *Теорія інвестицій / Інвестиції: практика та досвід*. 2011. № 17.

57. Сержанов В. В., Досвід Японії у формуванні державної інвестиційної політики. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. Випуск 2 (13), С. 35-38.

58. Романова Т.В., Чевганова В.Я. Шинкаренко Р.В. Світовий досвід формування інвестиційної політики. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2011. № 3. Т. 3. С. 103–106.

59. У мінекономіки розглянули стан підготовки нової стратегії партнерства України та світового банку на 2022-2026 роки. / Міністерство економіки України. Відділ зв'язків з громадськістю та засобами масової інформації / 2021. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk->

[UA&id=325a78df-7883-4497-8ce8-](https://ua.gov.ua/ua&id=325a78df-7883-4497-8ce8-201e2e5df3ee&title=UMinekonomikiRozglianuliStanPidgotovkiNovoiStrategiiPartnerstvaUkrainiTaSvitovogoBankuNa2022-2026-Roki)

[201e2e5df3ee&title=UMinekonomikiRozglianuliStanPidgotovkiNovoiStrategiiPartnerstvaUkrainiTaSvitovogoBankuNa2022-2026-Roki](https://ua.gov.ua/ua&id=325a78df-7883-4497-8ce8-201e2e5df3ee&title=UMinekonomikiRozglianuliStanPidgotovkiNovoiStrategiiPartnerstvaUkrainiTaSvitovogoBankuNa2022-2026-Roki) (дата звернення 08.11.2023).

60. Перспективні галузі / UkraineInvest. Your Investment Matters / URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/industries> (дата звернення 08.11.2023).

61. Свириденко Ю., Участь корейського бізнесу у відновленні України стане ще одним кроком до зміцнення двосторонніх відносин. / Міністерство економіки України. Відділ зв'язків з громадськістю та засобами масової інформації / 2023. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=d13cf7f0-8eff-4c84-afc3-96979bc16533&title=UchastKoreiskogoBiznesuU> (дата звернення 08.11.2023).

62. Суц О.П., Категорія «соціальний ефект» у правовому регулюванні інвестиційної діяльності. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/11813/1/Тези-Суц-%20ХНЕУ%202016.pdf> (дата звернення 24.11.2023).

63. Бутко М.П. Методологічні засади формування інвестиційного потенціалу регіональних господарських систем / М.П. Бутко, А.О. Акименко // *Інвестиції: практика та досвід*. 2008. № 5. С. 3–7.

64. Романова Т.В. Розвиток інвестиційного потенціалу в регіональній економічній політиці / Полтава, 2010. С. 215.

65. Щербакова А.С., Судук О. Ю., Світовий досвід формування та розвитку інвестиційного потенціалу сільськогосподарських організацій. *Вісник Черкаського університету*. №4, Серія «Економічні науки», 2013. С. 100-105.

66. Васильченко Г., Парасюк І., Єременко Н., Планування розвитку територіальних громад. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / / Асоціація міст України – К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. С. 256.

67. Скоробогатова Н. Є., Інноваційно-інвестиційний розвиток регіонів України: проблеми та перспективи. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*, 2009. С. 214-222.

68. Борщ Г. А., Вакуленко В. М., Гринчук Н. М., Дехтяренко Ю. Ф., Ігнатенко О. С., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф., Юзефович В. В. Ресурсне забезпечення об'єднаної територіальної громади та її маркетинг: навч. посіб./ [Г. А. Борщ, В. М. Вакуленко, Н. М. Гринчук, Ю. Ф. Дехтяренко, О. С. Ігнатенко, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук, В. В. Юзефович] – К. : – 2017. – 107 с.

69. Суханова А. В., Котик Б. Ю., Сучасний стан та перспективи розвитку інвестиційної діяльності підприємств в Україні. *Економіка і суспільство. Мукачівський державний університет*. Випуск № 19. 2018. С. 641-645.